26րդ ՏԱՐԻ   ԹԻՒ 6993   3 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1909   ՇԱԲԱԹ   24 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1326   16 Janvier 1909   26me année   N 6993

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ.ս.
» » վեցամսեայ	45	»
Գաւառներու համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25	Ֆր.
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره‌كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

„ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ՔՍԱՆԸՀԻՆԳԱՄԵԱԿԸ

Ներկայ յունուար 1ին ճիշդ քսանըհինգ տարուան շրջան մը բոլորեց Արեւելք, հաստատուած ըլլալով 1884 յունուար 1ին։

Այն դերը, զոր Արեւելք իր քառորդ դարու այս տեւողութեան միջոցին կատարեց Թրքահայ մամուլին՝ մասնաւորապէս, եւ Թրքահայ կեանքին մէջ՝ ընդհանրապէս, ուղղակի եւ սերտօրէն կապուած է ազգային վերածնութեան, գրական եւ ընկերային վերածնութեան երկունքոտ ու չարժամանալից շրջանին դրուագներուն հետ։

Հարկ է ըսել որ Թրքահայոց մէջ բուն, կենսալի ու նպատակայարմար մամուլին հիմը դրուեցաւ Արեւելքով, որ հայ լրագրութեան տուաւ եւրոպական հանգամանք մը, վտարելով ինչ որ կար հոն հին, աւանդական, սահմանափակ ու ծթած՝ ճիշդ այն կեանքին պէս որ մինչեւ 84 մեր ազգային կեանքը կը յատկանշէր հիմնապէս։

Հայկական նորածագ կեանքին բանբերը կը հանդիսանար Արեւելք, հակառակ անոր որ իր բուն հիմնադիրները տակաւին պատկանէին, մեծ մասամբ, հայ «ազնուապետական» ջոջ դասակարգին, կամ այդ դասակարգին զգացումներուն, ձգտումներուն եւ տեսակէտներուն թարգմանը ըլլային. իրաւ է որ իրենց շարքերուն մէջ՝ թունդ պահպանողականութեան քօղը ի վեր կը գտնուէր նաեւ ծայրայեղ ազատականութիւնը յանձին Արփիարեանի, որ յաջողած էր գրական նոր սերունդին ամէնէն ջղուտ ներկայացուցիչները այդ նոր հիմնարկութեան շուրջը հաւաքել, հարուածելով դասական եւ ռոմանդիկ մատենագրութեան հոսանքը որ ցայն վայր ողողած էր մեր ամբողջ գրական ու հասարակական կեանքը՝ Ֆրանսական դպրոցին եւ գրականութեան ուղղակի ազդեցութեանը տակ։ Բայց նոյն այդ դպրոցն իսկ արդէն՝ 70ի պատերազմէն յետոյ՝ հիմնիվէր տապալուած եւ իրապաշտութեան մեծ, աղմկալից ու կենսալէտ դպրոցին տեղի տուած ըլլալով, 84ի գրական հայ բլէիատն ալ՝ ուղղակի այդ նոր դպրոցէն տպաւորուած՝ իր առոյգ եւ զմայլելի կենսունակութեան արտայայտութիւնը բերաւ ցուցադրել հայ լրագրութեան միջոցաւ՝ գլխաւոր եւ գրեթէ միակ օրկան ունենալով Արեւելքը, ուր փայլեցան Արփիարէն զատ՝ Բաշալեան, Զօհրապ, Կամսարական, Կիւրճեան եւ ուրիշներ, հին դասական դպրոցին աւերակներուն վրայ կանգնելով իրական, ճշմարիտ ու ազգային գրականութեան նոր կառոյցքը։

Եւ սակայն իր քսանըհինգամեայ կեանքին մէջ բաւական փոթորկալից եղաւ Արեւելքի ճակատագիրը։ Զանազան հոսանքներ, զանազան ուղղութեամբ, անցան ու դարձան անկէ, մերթ փայլեցնելով անոր աստղը, մերթ նսեմացնելով։ Բայց այս ամէն տարուբերումներուն մէջտեղ անխախտ առաքինութիւնը ունեցաւ անսասան մնալու, այն հաստաբուն կաղնիներուն պէս որոնք մրրիկներէն կը ցնցուին բայց գետնաթաւալ չեն ըլլար։ Եւ արդէն քառորդ դարու կեանք ապրող թերթ մը անկարելի էր որ զերծ մնար զանազան արտաքին ու ներքին ազդեցութիւններէ, նոյն իսկ այն ցնցումներէն զորս ապրեցաւ մեր ազգն իսկ նոյն ժամանակամիջոցին։

Իր առաջին հիմնական փոփոխութիւնը կրեց 90էն յետոյ, երբ յեղափոխական առաջին ցնցումը, Գումգապուի ցոյցը, բռնապետութեան աչուկները լայնարձակ բանալով, ցիրուցան ըրաւ թերթին շուրջը բոլորուած գրական խումբը եւ որուն հետեւանօք գլխաւոր ուժը՝ Արփիար Արփիարեան՝ վերջնապէս լքեց «ազնուապետականութեան» օրկանը, Շահնազարի եւ Բաշալեանի հետ հիմնելու համար Հայրենիքը։ Ասիկա բնականաբար ուժերու ջլատում մըն էր, որմէ սակայն չէր վտանգուեր թերթին գոյութիւնը, որ կը շարունակուէր, իր ուղղութիւնն ստանալով վարչական մարմնին մէկ պատահական անդամին կողմէ, տարուէ տարի փոփոխելի։ Անկարելի է չխոստովանիլ որ մինչեւ 94 թուականը, այս թերթը յարաժամ կերպով քիչ կամ շատ կրեց ազգային վարչութեանց օրուան պահպանողական պետերուն չարաշուք ազդեցութիւնը, հակառակ խմբագրական մարմնին անհամաձայնութեանը։

Այդ թուականներուն արդէն թերթը իր գրական փայլէն բան մը կորսնցուցած էր, մանաւանդ այն գլխաւոր պատճառով որ մեր հասարակական կեանքը յեղափոխութեան բուռն եւ սաստկավար հոսանքէն տարուած՝ ա՛լ մեծ պէտք մը չէր զգար զբաղելու գրականութեամբ, անոր հրապոյրներն ըմբոշխնելու համար. արեան բոյրերը օդը կը լեցնէին, ու բռնակալութեան ամէնէն ահաբեկող շրջանը կ'սկսէր՝ Սասունի կոտորածով։ Եւ արդէն ի՞նչ կարելի էր ընել այն պարագաներուն մէջ զորս աննախընթաց գրաքննութիւն մը կը փաթթէր երկրին մամուլին գլխուն՝ հետզհետէ անշարժութեան մատնելով զայն։

Այդ թուականին էր մօտաւորապէս որ Արեւելքի հիմնադիր վարչական մարմինը՝ հետզհետէ կազմալուծուած՝ թերթը փոխանցեց Զարեհ էֆ. Նուսուֆեանի, միշտ արտօնատիրութեամբ Ստեփան էֆ. Տամատեանի։

Այսպէս կամ այնպէս, իր նոր տիրոջ ձեռքին տակ Արեւելք շարունակուեցաւ՝ գլխաւոր խմբագրութեամբ Բիւզանդ էֆ. Քէչեանի, որ արդէն թերթին հիմնարկութեան թուականէն այդ պաշտօնին կանչուած էր։

96։ Ուրականը կը մօտենար։ Օգոստոս 14ը պայթեցաւ։ Ինչպէս ամէն բան, Արեւելք ալ այդ թաթառին ահեղ ու ցնորագին խարազանումին մէջ ինկաւ ու կորաւ։ Ամիս մը ետքը, սեպտեմբեր 14, կառավարութիւնը վերջնականապէս խափանեց Արեւելքը, այնպիսի պատճառով մը, որ մինչեւ հիմա անյայտ մնացած է։ Ու իր աճիւններէն քիչ յետոյ ծնաւ Բիւզանդիոնը, զոր կը հիմնէր Բիւզանդ էֆ. Քէչեան՝ իբրեւ անվհատ լրագրող։

Եւ ահա Զարեհ էֆ. Նուսուֆեան, իր շուրջը հաւաքելով կարգ մը գրողներ, օրաթերթի վերածեց ծերունի Մասիսը, որ հրատարակուեցաւ ճիշդ Արեւելքի ծաւալով։ Սակայն, երբոր տարիէ մը վերջը, Նուսուֆեան էֆ. յաջողեցաւ վերաբացման արտօնութիւն ձեռք բերել Արեւելքի համար, Մասիս նորէն գնաց շաբաթաթերթի կաղապարին մէջ մտնել, ու վերերեւեցաւ Արեւելք.

1906 նոյեմբերին՝ Արեւելք փոխանցուեցաւ իր հիմակուան տնօրէնին՝ Գարեգին էֆ. Պօյաճեանի, որուն ձեռքին տակ է որ Արեւելք՝ Թուրքիոյ ընդհանուր մամուլին հետ՝ անհուն եւ անպատմելի հրճուանքով ողջունեց Ազատութեան նոր շրջանը եւ վառ ու մահացուցիչ գրաքննութեան սպառ անկումը։

Այս նորոգ շրջանին հետ Արեւելքի խմբագրական մարմինը փոփոխութիւններ կրեց՝ նոր ուժերու յաւելումով եւ նպատակայարմար ուղղութեամբ մը, որ գլխաւորապէս կը ձգտի ազգային ճշմարիտ եւ իրական վերակենդանութեանը, ջատագով հանդիսանալով նոր կեանքին մեզի բերելիք դրական չօշափելի օգուտներուն եւ դաստիարակութեան ծաւալմանը, որուն ուղղակի կապուած են մեր գոյութիւնն ու մեր ապագան։

Արեւելքի քսանըհինգամեայ բեղմնաւոր ու պատմական կեանքին այս բոլորմանը առթիւ, աւելորդ չըլլայ ըսել թէ՝ իր թեւակոխած նոր շրջանին մէջ՝ թերթը ուշադրաւ բարեփոխութիւններ պիտի կրէ նոր կեանքին նոր պահանջումներուն լիուլի գոհացում տալու եւ իր դեռ չվերջացած դերը օգտակարապէս շարունակելու համար, պատիւ բերելով այն համայնքին որուն ամէն կերպով սատարելու կոչումը ունի, եւ այն մամուլին որուն ամէնէն բազմարդիւն ու պատուաւոր ներկայացուցիչներէն մէկը հանդիսացած է։

ԽՕՍՔԵՐ ԱՌ ՏԻԳՐԻՍ

ԵՐ. ԷՖ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆԻ

Ազատութեան խոլ ժամերուն մէջ, մի օր,
Յոգնած խինդէն ու հրճուանքէն մեղ-
րածոր,
Ետիս թողլով հնամենի պարիսպներն
Յառաջացայ կատարն ժայռի մ'ապառէր։

Ու դիտեցի Տիգրիսն որ ծոյլ՝ հեշտօրօր,
Սուգի քօղովն իր պարփակուած, գլխիկոր,
Կը սողոսկէր, վար, դէպի վար, երազուն.
Վշտալից էր. կը հարցնեմ ես իսկոյն.

* * *

«Ի՞նչ կը խոկաս բազմադարեան գլուխովդ,
«Է՞ր չես մնջեր խորքիդ մէջէն հոգեթով
«Բաներ. վէտերդ ինչո՞ւ ընդհատ գա-
լարներ
«Կը թափթփեն եզերքիդ վրայ սգաւէր։
«Ինչո՞ւ կայտառ չեն սոստոսեր ծուփ
ծփանքդ.
«Մելամաղձոտ գնացքդ կ'ընէ քար ու
քանդ.
«Յոյսերս՝ յոյզերս որ ա՛լ մարին գլխահակ.
«Նոյն Տիգրանեան Տիգրիսը չե՞ս, ո՛հ,
հիմակ։

«Բաբէ՛, խորհի՞ս վսեմ փառքիդ անցեալին
«Որ մարեցաւ ժայռերուդ մէջ մոլեգին.
«Տո՛ւր արձագանգ, սիրտըս տրտում գա-
ւագար՝
«Թախիծն ունի սուգիդ լռիկ՝ անբարբառ։

«Օ՜ն, մնջէ՛, գոչէ՛ ուժգին, մի՛ լռեր,
«Կոհակներուդ մաղձոտ փրփուրն դէպ
յեթեր
«Թող ցայտեցնեն իրենց զայրոյթն հայ-
կական,
«Այդ օժի՞տն ալ քեզ չթողուց Մեծ Տիգ-
րան։

«Տիգրի՛ս, գիտեմ ծոցիդ մէջ կան գանձեր
բիւր,
«Ցոյց տո՛ւր, այլ ո՛հ, ի՞նչ կը հեծես դուն
տխուր.
«Ազատութեան չլսե՞ս շեշտն ու գոռ ձայն,
«Որ եղբայր ենք, ընկեր, գոչէ անբաժան։

«Է՞ր դալկանաս. չկրնաս վէրքերդ ինձ,
Տիգրի՛ս.
«Լաե՞ս... Բայց գէթ հանէ առնուլ սիրտն՝
հիքիս,
«Տանելու հոն, ծոցիդ մէջ, ուր ձօն
նախնեաց,
«Որ շրջեցան ափերուդ վրայ յաղթապանծ»։

* * *

Սարսուռ մը լոկ ալօսեց մորթն պապղուն...
Խայտանք մ'անգամ չյուզուեցաւ վէտերուն
Մէջ իր քնքուշ. առանց ձայնի, սգազգեաց
Շարունակեց որբի վայրէջն տխրամած։

Տիգրանակերտ   ՏԻԳՐԻՍ

ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԲԻՆԿԵԱՆԻ ՄԷՋ

Քառասուն մանուկ մեռած.—1000ի մօտ անձեր քաղցած.—Գիւղ մը ամբողջ համաճարակի մատնուած։

Սովը ո՛ւր որ ոտք չէ դրեր, աւերի մեծ բաժինը ո՛ւր հիմք չէ հիմնաւորած, գուլումը ո՛ւր անլուր նախճիրներով բոյն չէ շինած հոն ու մայրաքաղաքիս ամէն փողոցին ու գլխին վրաններ կանգնած է։ Ամէն շուկայի որովայնին նորբոյս կրպակ մը բացուած է առատ մրգեղէններով, թարմ ու համեղ պտուղներով։ Շաքարավաճառները տեսակներու քանակը շատցուցեր են, լիքն են գնողները, լեցուն ու պատարուն են սպիտակ տոպրակներու գոգերը, հապա կողովներու բրգաձեւ խայտաբղէտութիւնը շղարշներու տակ նազանքած. քիչ չեն կրպակները ու ջոջ վաճառատուները, որոնք ցուցադրած են խաղալիկներու զանազանութիւնները, փոքրերու բերնին ջրերը հոսեցնելու չափ, պուպրիկներ սլացիկ աչուկներով, քառամբակ ձիեր ամեհացած աչխէտ. սեւուկ ու գիրուկ փիղը, դեղ ու նենգ փիսիկը, մեքենաները, ու ամէն իրականութիւններու մանրանկարը եւ կեղծը. կերպաս կտորներու, թաւիշներու, ժապաւէններու, փայփուն ու փալփլուն շղարշներու հիւսուածքը, մէկ խօսքով քսակ դատարկացնող, խաղաղիկ ընտանիքներու մէջ վէճեր ծնցնող ու յարուցանող իսկական պատճառները. ռակեծղի ու սարաս, եւ գոհարավառ ու մարգարտակուռ զարդեղէններու ճոխութիւնը պսակեցուցիչ. ասոնք կաղանդի նուէրներ, կապեր ու պարտաւորութիւններ են ամէն Ամանորի համար։ Ցնծութիւնը անօրինակ խնդութիւնը մութին հետ սկսուած իր է՛ն գրգռեցուցիչ, գգլխիչ տեսարաններովը փողոցներուն մէջ կը պոռթկայ, կը հոսի, կը մխորի. չարաճճի փոքրեր տէֆով ու դամպուրայով միամիտ խնդուք ի շուրթն կ'երգեն ու կը գովաբանեն կաղանդի բարի գալուստը, զի իրենց համար երգ, նուագ ու միրգ կան, իսկ հասակաւորներ սազով ու քեմանով, ուրիշներ տաւուլ ու զուռնայով կ'երգեն խոլախինդ. արդեօ՞ք չէ խինդ. կ'երգեն աւելի ուժ ու թափով Ազատութեան Երգը, ազատ են ժանտարմին հետապնդող, եւ փոլիսին հարցաքննող աղատ կամէութիւններէն. կ'օրհնեն, Նոր Տարի կը մաղթեն երբ զարդարուն լապտերին մէջ համայնաբուժը կ'իյնայ։ Ուրախութեան արբեցութիւնը կը տեւէ մինչեւ խոր գիշերին, մութին մէջ սողոսկողը միայն որբն ու այրին են, որոնց արեւը արդէն ի՛րը ճերմակ եղած ունի, տուներէն ներս լոյսերու ցանցնուք, հեղեղ, մրգեղէններու սեղաններ, նուէրներու դէզեր, ամէն ոք իրեններովը կը տօնէ Ամանորի, Նախատօնակը։ Ո՛ տայր ինձ զծուխն ծխանի եւ զառաւօտն Նաւասարդի։

Ի զուր կը չարչրկեմ միտքս երկու ծայրայեղութիւններու միջինը գտնելու համար. մեր նկարագրածէն շատ աւելի խանդոտ, եռանդոտ թմբկով ու պարով տօնակատարուի, իսկ ներքին գաւառներէն եկած սովի ու համաճարակի նկարագրութիւնները շատ կիսատ. սովի ժանտ, ահացունց ժանիքները ու մագիլները սուր մխուած են հոգեւարքի մէջ հանդուցող հայ եղբայրներուն ու քոյրերուն սրտին. ու չը խնայուեր ո՛չ ինկած ու լքկած ծերին ու պառաւին, ո՛չ իր բունէն վրայ նոր ծլող ու աճող մանուկ հրեշտակին, ո՛չ ալ տառապող ու վաստակող տանը միակ ճրագին, ու շատերը համայնակուլ չոր այս ոսկորին մէջ ժամէ ժամ կը մարսուին. օճախներ է որ կը գոցուին եւ ապագայի յոյսեր են որ կը մարին։ Սուրին, հուրին պակասը անօթութիւնը կը լրացնէ, ու չե՞ս ցնցուիր, ամբողջ էութիւնդ չես զգածուիր բողոքողի սուր սլաքներով զինուած եւ էն սրտառուչ կոչերովը հրապարակ նետուած. ամէնէն արհաւրալի, սարսուալի տառապանքներէն դուրս ինկած գրեթէ անկենդան կենդանութիւն մը չիջմանելու հասնելու վրայ է։ Եղբայրներ, քոյրեր օգնութեան հասէք. հոս տավալ զուռնան կը դղրդայ, հոն անօթութեան փողը գիւղէ գիւղ, քաղքէ քաղաք կ'արձագանգէ. հոս սազն ու քեմանը, հո՛ն լացն ու կոծը, շատ տեղ միրգն ու պտուղը, հո՛ն խոտի արմատը ու թունաւոր կանաչեղէնը, հո՛ս պուպրիկներն ու խաղալիկները, հո՛ն ցնցոտին ու ոչինչ, հոս ադամանդն ու ոսկին, հո՛ն երկիւղն ու մահը։ Ինչպէս շատ տեղեր՝ Բինկեանն ալ մինչեւ 1895-96 հարուստ իրական համբաւն ու ամբարը ունէր. ցաւալի է որ այսօր ալ համբաւը ունի բոլորովին խեղճութեան, սովի, մահուան ու համաճարակի. ան, որ իր ծոցէն դուրս տուած է արիներու շարք մը եւ գործիչներու խմբակ մը, ներկայիս պատրաստուելիքները կը թառամին ու կը թօշնին։ Շքեղ ու հանգստաւէտ բնակարաններու տեղ թաց ու խոնաւ խղիկներն են որ կը պարունակեն աշխարհք մը թշուառութեան. Բինկեանցին մէկ նպատակով կրցած է կանգուն պահել պատիւն ու կեանք այնչափ բարձր ու անաղարտ, եւ չէ՛ խոնարհած սուրին ու թուրին ու վատին առջեւ, անօթութեան սա՛ վիճակին մէջ բրդուճ մը հացին համար պիտի տայ այն ամէնը եթէ ունի, կամ բռնակալական օրերէն բան մը մնացած է, չունի կտոր մը ցնցոտի կամ ժանգոտած գործի մը, բացի իր սիրական զէնքէն ու պատուէն ու Աստուած չի տար հաց իսկ։ Սա սրտաճմլիկ նամակներու պարունակութենէն ի վեր, որով քառասուն մանուկներու մահը կը ծանուցուէր, կը փնտռենք Նոր Ռաքէլ մը որ լար իր սովամահ մանուկներու գերեզմանին վրայ, զի աչքերու մէջ արցունք չի մնացած. անսուաղութիւնը համաճարակի մը ծնունդ տուած է ու ամէն տուն դարձած է հիւանդանոց, զուրկ ամեն պէտքերէ. այս ալ չի բաւեր՝ տղաքներու յատուկ համաճարակ մը կը վարակէ, ծաղիկ զարուններ ոստաքանց ըլլալով, այս դժբաղդութիւններու շարքը կարծես քիչ է, ահա կառավարութիւնը իր հաւաքիչները կը փութացնէ հո՛ն որպէս զի աւերակի կոյտերուն, թաղուած գերեզմաններու տուրքը գանձեն եւ խլեն։

Ընթերցողը ի՛նչ բառով պիտի որակէ այս անգթութեանը, անօթիէն հաց սպասել, արցունքով թրջուած պատառ մը հացի կտորով պալատներ ճոխացնելու գաղափարը անարդարանալի միջոցը ի՛նչ մակդիրով պիտի պիտակես, ուղեղի մէջ երբե՛ք չզմող մարդասիրական!!! գործունէութեանը ի՛նչ կ'ըսէք, հացի տեղ տուրքի գանձում ու այն ալ գիտէք ո՛րքան հոյհոյանքներով, ծեծով ու փետով անլուր լրբութիւններով, եթէ դէմերնին Բինկեանցին եղած չըլլար։ Մեր լրագիրներու հղածու ընթացքը, օր օրին հրատարակութիւններու փութկոտութիւնը գովելի է, բայց ուրիշներու հերքելու ճգնի՞լը իրենց խոստումին չի հակասե՞ր։ Արդեօ՞ք կառավարութիւնը իբրեւ երկրին բարօրութեանը տքնող պարտք չունի՞ ժողովրդի վիճակովը զբաղիլ, եւ երբ Օսմանցի արդեօ՞ք միեւնոյն աչքով ու անխտրականութիւնով —ըստ ուխտի— վերաբերելու չէ՞։ Անօթիէն հաց առնել ու ամբողջ մարդասիրութիւնով ուրիշ կարօտի մը տալ ի՛նչ կը նշանակէ. անհասկանալի նոր բառերը ո՞ր բառարանով պիտի հասկնանք։

Պատրիարքարանը ճար ու ճարակ կ'ընէ, ժողովուրդը բարեսիրաբար կը վճարէ ու կը փութացնէ, բայց չորցած անապատին պտուղ մը յօղը ի՛նչ կ'արժէ. ժողովո՛ւրդ, տուր նորէն ու կրկին քու եղբօրդ ու քրոջդ որ սովամահ չըլլայ, դա՛ քու պարտքդ է եւ ամենուն, ու պաշտօնեան ալ անխղճօրէն թող հանրի ագռաւի ու անգղի պէս. տեսնենք վախճանը ուր պիտի՛ գայ։ Բինկեանը սեւ հողերու լացը կուլար քառասուն մանուկներուն, չուարած ու չըլմորած է իր 1000ի մօտիկ անձերովը ու հաց կը պօռայ, ամբողջութիւն մը համաճարակով հոգեւարած է, ո՞ւր է մարդասէր ! կառավարութիւնը. աչքերը փոխան օտար երկիրներուն դարձնելու, իր տունը ու երկրին թո՛ղ նայի։

Գ. ՎՐԴ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔԸ

ԽՆՈՒՍ, 14 դեկտ.

Ա՛լ գրեթէ հինգ ամբողջ ամիսներ անցեր են Սահմանադրութեան հռչակուելէն ի վեր ու այդ յաւէտ երանելի թուականէն ասդին սպասեցինք ու... սպասեցինք անոր բարի գալուստին, խելացնոր ծափահարեցինք զինքը, կեցցէներ պոռացինք կոկորդնիս պատռելու աստիճան անոր գալուստը փութացնելու համար, սակայն դեռ ան կը յամառի գալ ու կ'երեւի թէ եթէ ասանկ երթայ գալու ալ միտք չունի առ այժմ...։

Սահմանադրութի՛ւն. բայց ո՞ւր է ան... մեռած տառ մը լոկ մեռած սրտերու մէջ։

Սահմանադրութի՛ւն. բայց հին ռէժիմին խաւարամիտ ու րէաքսիօնէր տարրն է որ դեռ իր գոյութիւնը կը պահէ կառավարական շրջանակին մէջ։

Բողո՛ք, մի՛շտ բողոքներ այդ հայա-

''ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ   ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ   (101)

Բ.

ՄԻ ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՈՂՋԱԿԷԶ

Առաւօտեան լուսաբացին միայն նրա քունը տարաւ, բայց երկար չը տեւեց, որովհետեւ պատանի Արտաւազդի շտապխօսութիւնները շուտով զարթեցրին նրան։

—Վեր կա՛ց, ինչ քնելու ժամանակ է, — ասաց նա իւր սովորական կատակներով։ — Երէկ, երեկոյեան կիսամութի ժամանակ եկած լինելով, մենք ոչինչ տեսնել չը կարողացանք, բայց ահա արեգակը ծագել է եւ նկարել է մեր առջեւ հրաշալի տեսարաններ, որոնց վրայ կարելի է նայել, եւ սարսափի՛լ... Նա արդէն, դեռ արեւը չը ծագած, մի քանի անգամ գլուխը դուրս էր հանել վրանից եւ նայել էր նրա շուրջը։

Սամուէլը քնէած աչքերը բաց արաւ, բայց ոչինչ տեսնել չը կարողացաւ, որովհետեւ վրանի վարագոյրները ցած էին թողած։ Ներսում դեռ տիրում էր խորին մթութիւն։ Պատանին վեր ցատկեց իւր անկողնից, բարձրացրեց վարագոյրի մի կողմը։ Արեւի մեղմ ճառագայթները իսկոյն լցրին վրանը անսովոր ջերմութեամբ։

Շատ չանցաւ, ներս մտաւ պատանի Յուսիկը, Սամուէլի հաւատարիմ սպասաւորը, եւ հաւաքեց անկողինները։ Այդ ուրախ, անհոգ պատանին անգամ, դէպքերի ու հանգամանքների տխուր տպաւորութեան ներքոյ, բոլորովին կորցրել էր իւր սովորական զուարթութիւնը։ Ամեն առաւօտ, երբ կը յայտնուէր նա իւր տիրոջ մօտ, միշտ նրա բերանում պատրաստ էր մի նոր ծիծաղելի համբաւ, մի նոր սրախօսութիւն, որով նա կը վանէր իւր տիրոջ թախծութիւնը։ Իսկ այս առաւօտ ներս մտաւ նա տրտում դէմքով, եւ միայն իւր վառվռուն աչքերով նայեց Սամուէլի երեսին, տեսնելու, թէ ինչ տրամադրութեան մէջ էր սիրելի տէրը, եւ ապա լուռ կերպով սկսեց իւր գործը։ «Դարձեալ նրա երեսին գոյն չը կայ... դարձեալ նրա սիրտը հանգիստ չէ»... մտածում էր նա, եւ ինքն իրան աւելի տխրում էր։ Աւարտելով իւր գործը, կրկին լռութեամբ դուրս գնաց նա։

Ներս մտաւ ծերունի Արբակը եւ, «բարի-լոյս» տալով, նստեց մի կողմում։ Նրա վշտալի սիրտը այս առաւօտ աւելի խռովուած էր, քան որ եւ է այլ ժամանակ։

Սամուէլը արդէն լուացուել եւ հագնուել էր։ Ծերունին յայտնեց, թէ հայրը մի անգամ մարդիկ է ուղարկել տեղեկանալու, արդեօք վե՞ր է կացել որդին, թէ ո՛չ։

—Այդպէս վաղ ինձ հետ ինչ գործ ունի, — հարցրեց Սամուէլը։

—Նախաճաշիկ ուտելու է հրաւիրում, — պատասխանեց ծերունին։ — Նրանք զինուորական մարդիկ են, վաղ վեր են կենում, եւ վաղ էլ ուտում են։ Մենք էլ պէտք է յարմարուենք նրանց սովորութիւններին։

—Աւելի լաւ կը լինէր, եթէ մեզ այստեղ մի բան տային ուտելու։

—Ոչ, դու պիտի գնաս հօրդ մօտ, — խորհուրդ տուեց ծերունին։

—Ուղիղ է ասում Արբակը, հարկը պահանջում է, որ մենք գնանք այնտեղ, — հաստատեց եւ պատանի Արտաւազդը ծիծաղելով։

Սամուէլը ոչինչ չը պատասխանեց։ Նա այս առաւօտ գտնւում էր բոլորովին սրտամաշ վրդովմունքի մէջ։ Սկսեց լուռ կերպով նայել դէպի բանակը։

Արեւը բարձրացաւ, եւ որքան բարձրանում էր նա, այնքան նրա պայծառ լուսաւորութեան ներքոյ՝ երեւան էին գալիս բանակի ահարկու տեսարանները։ Սամուէլի աչքերը կանգ առին Մերուժանի երկնագոյն վրանի վրայ։ Նրա առջեւ բարձրանում էին մի քանի բրգաձեւ բլրակներ։ Այդ բլրակները կազմուած էին ոչ քարից, ոչ աղիւսից եւ ոչ հողից, այլ մի տարօրինակ նիւթից։ Սամուէլը երկար նայում էր նրանց վրայ, բայց որոշել չէր կարողանում, թէ ինչ էին նրանք։ Արեւի ոսկեգոյն ճառագայթները փայլում էին այն մուգ-կարմրագոյն ներկի վրայ, որով օծուած էին բլրակները։ Այդ ներկը արի՛ւն էր, —մարդկային չորացած, սեւացած արիւն... Սամուէլի ամբողջ մարմնով անցաւ մի քստմնելի սարսուռ, երբ աւելի ուշադրութեամբ սկսեց նայել։— Բլրակները կազմուած էին մարդկային կտրուած կառափներից, որոնց այլանդակ կուտակութիւնը սարսափ էր ազդում։

—Այդ ինչ կառափներ են... գոչեց երիտասարդը աչքերը բռնելով։

—Ինչ կառափներ են... կրկնեց ծերունին, գլուխը շարժելով։—Հայ շինականի, հայ խաշնարածի եւ հայ երկրագործի կառափներ են։ Մերուժանը այդ կառափների իւրաքանչիւրի համար մի-մի ոսկի է վճարել պարսիկ զինուորներին, եւ նրանք գնացել՝ խեղճերին դաշտերից որսացել են, եւ գլուխները կտրել են։ Դրանք Մերուժանի հայրենիքի ամենաթանկագին ընծաներն են, որ նա պէտք է տանէ եւ նուիրէ պարսից արքային, պարծենալով, թէ հայոց ազնուականների գլուխներ են։

Եւ իրաւ, մի խումբ զինուորներ լցնում էին եղեռնական մթերքը մեծ տոպրակների մէջ, որ պէտք է բառնային ուղտերի վրայ եւ տանէին Տիզբոն։

Լսելով ծերունու բացատրութիւնները, Սամուէլը խպառ չուարած մնաց։ Նա գիտէր իւր հօր անգթութիւնը։ Նա գիտէր եւ Մերուժանի վայրագութիւնը։ Բայց երեւակայել անգամ չէր կարող, մարդկային բարբարոսութիւնը կատարել էր իւր քեւին, որուն գործակից էր եւ իւր հայրը...

—Ահա՛ այն անակնկալ պատրաստութիւնը, որով հայրս վաղ առաւօտեան հիւրասիրում է մեզ... ասաց նա դառնացած ձայնով եւ աչքերը փակեց խորին վրդովմունքով։

Սոսկալի տեսարանը ազդեց եւ պատանի Արտաւազդի վրայ, որի պայծառ աչքերում յայտնուեցան արտասուքի խոշոր կաթիլներ։

—Այլ եւս ինչու համար են դիզել այնտեղ այդ արիւնաներկ գլուխները, —գոչեց նա լալագին ձայնով։

—Ցոյցի համար, սիրելի Արտաւազդ, —պատասխանեց ծերունին։— Մերուժանը սիրում է սարսափ ձգել, եւ այդ գլուխները դրել է իւր գերիների առջեւ, որ նրանց զգալ տայ, եթէ չեն խոնարհուի իւր հրամաններին, այն ժամանակ նրանց գլուխների վրայ։

—Ինչ հրամաններ, —հարցրեց պատանին զայրանալով։

—Նա պիտի առաջարկէ իւր գերիներին, որ թողնեն քրիստոնէութիւնը եւ ընդունեն պարսից կրօնը։

—Չարագո՛րծ, —գոչեց պատանին եւ մնաց զարմացած։

Բանակից դուրս, աւելի ընդարձակ տարածութեան վրայ, զետեղուած էին կենդանի ընծաները—գերիները, — որոնց Մերուժանը պէտք է տանէր պարգեւելու պարսից արքային։ Դրանք նոյն գերիներն էին, որոնց թիւն ու համարը այնպէս նախատական լեզուով հաղորդեց հայր-Մարդպետը Հայոց թագուհուն—Փառանձեմին, երբ գիշերը գաղտագողի կերպով մտաւ Արտագերս ամրոցը։ Այդ ահագին բազմութիւնը, իրանց սեռի եւ հասակի համեմատ, բաժանել էին զանազան խումբերի։ Իւրաքանչիւր խումբը բաղկացած էր յիսնական հոգուց։ Մի երկար պարան, օղակ-օղակ հանգոյցներով, միացնում էր ամեն մի առանձնացած խումբի պարանոցները միմեանց հետ, կազմելով մի կենդանի շղթայ։ Եւ որպէս զի պարանի հանգոյցները բաց անել չը կարողանային, նրանց ձեռքերը պինդ կապած էին քամակի վրայ։ Ոչ մի ծեր մարդ, ոչ մի պառաւ կին չէր երեւում այդ թշուառ բազմութեան մէջ։ Չէին երեւում եւ փոքրիկ մանուկներ։ Պարսկական անգութ սուրը ծերունիների եւ մանուկների կեանքին վերջ տուեց հէնց իրանց տեղում։ Այդ անպէտք ծանրութիւնները իրանց հետ առնել չը կամեցան, եւ ընտրեցին ըստ մեծի մասին երիտասարդներին։

(Շարունակելի)

կուլ անձերուն դէմ, չօչափելի ապացոյցներով ու խրոխտութիւններով, սակայն ո՛չ լսող կայ, ո՛չ ալ գործի նայող. Աստուածնիդ սիրէք, առանց Սահմանադրութիւն կ'ըլլա՞յ։

Մեր փոքրիկ զաւակներն իսկ Ազատութիւն, հաւասարութիւն և եղբայրութիւն բառերուն վարժուեցան, սակայն աս մեր գաւառացի Թուրք եղբայրները տակաւին չի հանեցան հաշտ աչքով նայիլ Սահմանադրութեան։

Ո՞ւր են մեր ազնիւ ու ազգասէր Ժէօն-Թուրք եղբայրները. կարելի՞ չէ արդեօք որ քիչ մըն ալ հետաքրքրուին գաւառներու անել ու տխո՛ւր կացութիւնով՝ ուր ռէաքսիօնէր տարրը ոգի ի բռին կ'աշխատի Սահմանադրութիւնը տապալել և հին ռէժիմը վերադարձնել։

Սահմանադրութի՜ւն. բայց ինչո՞ւ սա զզուելի, թունալի ու նախանձոտ նայուածքները տնտղապէս ու բռնաբարուած Հայուն վրայ, որ ամէն կերպով իրաւունք ունի Սահմանադրութիւն վայելելու։

Սահմանադրութի՜ւն. բայց եթէ ընդունած են զայն, հապա ինչու, Աստուա՛ծ իմ, աս անել, սպառնացող նայուածքները դէպ ի մեզ, մանաւանդ Հայ երիտասարդութեան վրայ։

Սահմանադրութեան հռչակումէն ամիսներ ետքը ահարկու ու դժոխատեսիլ նայուածքներ, ուրմուկի հարուածներ, ըսել կա՞յ սա Սահմանադրութեան։

Մինչեւ ե՞րբ չի պիտի հասկնան սա Թուրքերը թէ մենք ալ Օսմանեան հայրենիքին հարազատ զաւակներն ենք, թէ մենք ալ հաւասար ենք և ըլլալու ենք իրենց, թէ սա կը պահանջէ իրենց ու երկրին շա՜հը։

Ժամանակը, միայն ժամանակը իր մաքրագործող ընթացքով պիտի ցնդացրէ անոնց տգէտ գաղափարները և զանոնք լուսաւորէ։

Բայց կրնա՞նք սպասել. մինչեւ որ այդ երանելի ժամանակը հասնի... մենք ալ կը հատնինք։

Ինչո՞ւ, պիտի հարցնէք անշուշտ։

95ի բռնակալութիւնը մեր արիւնով ողողեց ամբողջ Հայաստանի հողը։

Տասներկու երկա՛ր ու սեւ տարիներու ընթացքին մէջ կողոպտուեցանք, բռնաբարուեցանք ու թշուառացանք։

Այժմ մեր տուները աւերա՛կ են, մեր արտերը խոպանացած են, մեր մառանները ու ախոռները դատարկուա՛ծ են։

Ո՞վ մեզ այս ողբալի վիճակին հասուց. հին ռէժիմը անտարակոյս։

Լա՛ւ, նորը հինին թողուցած վէրքերը բժշկելու չէ՞։

Աս է որուն կը սպասէինք վեց ամիսէ ի վեր. սակայն... դեռ շա՛տ սպասելու ենք, ինչպէս կ'երեւայ։

Ի՞նչ բերաւ մեզ Սահմանադրութիւնը. գրեթէ ոչի՛նչ։

Եթէ երբեք բարիք մը բերաւ, ա՛ն ալ աս է որ մամուլը ազատ է և մենք մեր դարտերն ու ցաւերը կրնանք անոր մէջ լալ համարձակօրէն, ու ա՛ս ալ մեծ բան մըն է Թուրքիոյ մէջ։

Ընդհանուր հայութիւնը այսօր անօթութեամբ կը տառապի ու Սահմանադրական կառավարութիւնը դեռ չուզեր իսկ հաւատալ իրաց այս տխուր վիճակին։ 95ին սուրով սպառեցանք, հիմակ ալ սովո՛վ հատնինք։

Արդեօք Թուրք մամուլը պիտի շարունակէ՞ դեռ ջրել գաւառական թղթակցութիւնները, որոնք ճշգրտօրէն կը պատկերացնեն իրաց տխուր ու ողբալի վիճակը՝ Սահմանադրութենէն ետքը։

Լաւ չըլլա՞ր որ փոխանակ ջրելու, դարմաններ առաջարկէ եղած չարիքներուն առաջքը առնելու համար։ Թուրք մամուլէն կը սպասուի որ մի՛շտ եղբայրութեան, հաւասարութեան փողը հնչեցնէ, միութեամբ և սիրով ապրելու կոչում ընէ Օսմ. երկրին մէջ ապրող բոլոր տարրերուն։ Աս ըլլալո՞ւ չէ իր գործն ու պաշտօնը։

Եղբայր ենք՝ ըսինք, կ'ըսենք ու պիտի ըսենք, եթէ մեզ կ'ընդունին եղբայր։ Օսմանցի ենք ըսինք, կը կրկնենք ու մեր արեան վերջին կաթիլն ալ մեր նուիրական Օսմ. հայրենիքին համար նուիրելու պատրաստ ենք։ Կը մոռնանք ու շատոնց մոռցած ենք անցեալը. միայն մեր ներկայ վէրքերուն սպեղանի դրուելու է սահմանադրական կառավարութեան կողմէն. ա՛ս է որ կը սպասուի իրմէն։ Մենք յոռետես չենք. կը հաւատանք թէ ժամանակը պիտի մաքրագործէ ա՛մէն բան, թէ ռէաքսիօներներ գաղափարով պիտի ցնդաշրջուին, թէ բաղձացուած Հայ-Թուրք եղբայրութիւնը պիտի իրականանայ, արդէն երկա՛ր տարիներ հին ռէժիմի թաթին տակ հարուածուեցանք, խնդիր չէ թէ այսօր ալ քիչ մը նեղուելու ենք, գաղափարի պայքարը պարտինք մղել, պատրաստ ենք ա՛մէն զոհողութիւն ընել մեր օսմ. սիրելի վաթանին համար։ Ուրեմն ձեռք ձեռքի, ո՛վ հայրենասէ՛ր հոգիներ, կուրծք տանք նեղութեանց, պայքարինք, կռուինք մինչեւ որ ռէաքսիօնէր տարրին վրայ յաղթանակ տանինք, մտքերը լուսաւորենք, Թուրք-Հայ եղբայրակցութիւնը իրագործե՛նք և սա օսմ. սիրելի վաթանը խաղաղութեան, եղբայրութեան, սիրոյ և միութեան դրախտի մը վերածենք։ ԱՐՇԱԿ Կ. ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը հրաւիրենք մեր արտասահմանի և գաւառներու Պատ. բաժանորդներէն անոնք որ տակաւին իրենց նախորդ և ներկայ տարեշրջանի բաժնեգինները չեն վճարած, ազնուութիւնը ունենալ վերջապէս իրենց հաշիւները կարգադրելու Տնօրէնութեան հետ. հակառակ պարագային պիտի ստիպուինք դադրեցնել անպարտաճանաչ բաժանորդներուն թերթերը։

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՍՄ. ԴԱՇԻՆՔԻՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ
ԵՒ
ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

Վիեննայի բոլոր լրագիրները մեծ գոհունակութեամբ կ'ողջունեն Թուրքիոյ և Աւստրիոյ միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը։ Կ'ըսեն թէ Քեամիլ փաշայի յայտարարութիւնները անկեղծ են և ուղիղ. նաեւ մասնաւոր կ'ընեն վստահութեան քուէն, ինչ որ խիստ կարեւոր է քաղաքականութեան համար, քանի որ խորհրդարանական հաւանութիւն մը առաջ կը բերէ Բ. Դրան և Աւստրիո-Հունգարիոյ միջեւ եղած համաձայնութեան մասին։ Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ կ'ըսէ.—«Մեծ-Եպարքոս Քեամիլ փաշա, այդ ծերունի պետական մարդը, մեծ յաջողութիւն մը ունեցաւ։ Երիտասարդ-Թուրքերը խանդավառութեամբ ողջունեցին հին սերունդին այդ ներկայացուցիչը իբրեւ իրենց ներկայացուցիչը։ Այդ յաջողութիւնը կրնայ նաեւ խորհրդանշանը նկատուիլ Թուրքիոյ վերանորոգման։ Քեամիլ փաշա, որ իր կեանքին մէջ քալեց բոլոր երեւոյթներէն անցած է, խորութիւններէ՝ բարձրութիւններ և բարձրութիւններէ՝ խորութիւններ, վերջապէս եւրոպական սահմանադրական յաղթանակ մը կը տանի։ Միաձայն ծափահարութիւնները և հաւանութիւնները, սակայն, ո՛չ միայն իր անձին ու իր նախարարութեան կ'ուղղուին, այլ նոյն իսկ խնդրոյն։ Ընդունելի կը նկատուի թէ օսմ. երեսփոխանութիւնը գոհ է Աւստրիոյ Հունգարիոյ հետ եղած կարգադրութենէն և այդ կերպով երկու երկիրներու միջեւ գոյացած համաձայնութենէն։ Այդ պատճառով է որ պէտք չէ պնդել յայտարարութեան այն զանազան կէտերուն վրայ որոնք մեզ ճիշդ չեն երեւար։»

—Փոսիշէ Զայթունկ ալ կ'ըսէ.—«Մեծ Եպարքոս Քեամիլ փաշայի յայտարարութիւնները ցոյց կուտան մեծ գոհունակութեան մը զգացումը՝ արտաքին քաղաքականութեան մէջ Երիտասարդ-Թուրքիոյ մինչեւ հիմա ձեռք բերած յաջողութեանց հետեւանքով։ Պ. Իզվոլսքիի նման Քեամիլ փաշա ալ վերհանեց պատերազմի կնճռոտութիւններէ խոյս տալու անհրաժեշտ պէտքը։

Քեամիլ փաշայի ճառը կրնայ ողջունուիլ՝ իբրեւ խաղաղութեան ճառ մը։ Քեամիլ փաշայի յայտարարութիւնները յստակ են ու համոզիչ։ Արդէն կը համապատասխանեն մեր աչքին առջեւ գտնուող իրողութեանց։ Սա կարծիքին ոյժ կուտան թէ եւրոպական կնճռոտութիւն մը հաւանական չէ։ Քեամիլ Փաշայի ներկայացուցած հաճելի պատկերին միակ սեւ կէտը կը կազմեն Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ յարաբերութիւնները։ Ներքին քաղաքականութեան գալով Քեամիլ փաշա կը պարզէ մեծ ծրագիր մը, որ գոհացուցիչ է անոր համար թէ նշանակուած աշխատութեանց մէկ մասը սկսուած է և կամ քիչ ատենէն պիտի սկսուի։ Եւրոպա ուշադրութեամբ կ'ունկնդրէ Թուրքիոյ մէջ ըսուածներուն։ Մինչեւ հիմա Թուրքիան էր որ հարկադրուած էր լռութեամբ մտիկ ընելու Եւրոպայի մէջ ըսուածներուն։»

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ

Քէօլնիշէ Զայթունկ կ'ըսէ.—«Թուրքիոյ և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը Թուրքիոյ կողմէ տարուած դիւանագիտական յաղթանակի մը ձեւը կ'առնէ։ Զուտ տեսական իրաւունք մը թողելու փոխարէն Բ. Դուռը կը ստանայ դրամական կարեւոր փոխարինութիւն մը, քանի որ իրաւաբանական դատարան մը կազմելու պայմանը ձեւակերպութիւն մըն է միայն։ Պառոն Էրէնթալ ցոյց տուաւ հաշտարարութեան խոհական ոգի մը, որ կը համապատասխանէ Աւստրիո-Հունգարիոյ շահերուն և միջազգային խաղաղութեան պէտքին։ Օսմ. Խորհրդարանին վստահութեան քուէն առաջ կը բերէ Աւստրիո-Հունգարիոյ առաջարկութեան հաւանութիւնը։ Նոր ապացոյց մը կը կազմէ Օսմ. Կայսրութեան պետական մարդոց քաղաքական խոհականութեանը։ Պուլկարիոյ գալով, պիտի ընդունի թէ իրեն միայն անկ է վերահաստատել Թուրքիոյ հետ բարւոք յարաբերութիւնները, ընդունելով արդար պահանջումներ՝ գրաւեալ երկաթուղիին և Արեւելեան Ռումէլիի համար հատուցման մը վճարմամբ։ Քանի որ մեծ տէրութիւն մը պատրաստ է դնել բոլորովին տեսական իրաւունքներ, ուրեմն փոքր Պետութիւն մը պարտաւոր է վճարել նիւթական հատուցումներ, առանց արժանապատուութեան խնդիր յարուցանելու։»

— Տէյլի Թէլէկրաֆ գոհացուցիչ կը գտնէ Թուրքիոյ և Աւստրիո-Հունգարիոյ միջեւ եղած կարգադրութիւնը։ Կ'ըսէ թէ Պալքաններու մէջ իրաց վիճակը աւելի լաւ պիտի պահպանուի երկու տէրութեանց միջեւ համաձայնութեամբ մը, քան թէ պալքանեան դաշնակցութեամբ մը։ Կ. Պոլսոյ քաղաքական մարդերը անշուշտ այս պարագան պիտի գնահատեն իր իսկական արժէքովը։ Տէյլի Թէլէկրաֆ կը յարէ.— «Թուրքիոյ և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ բարեկամները անկեղծօրէն պիտի ուրախանան այդ համաձայնութեան համար։ Սերպիոյ գալով, Աւստրիա-Հունգարիա այլեւս կրնայ վեհանձն ըլլալ։ Վստահ ենք թէ պարկեշտ համաձայնութիւն մը լաւագոյն երաշխաւորութիւնն է Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Եւրոպայի համար, երաշխաւորութիւն մը որ անոր վարկը և ազդեցութիւնը պիտի աւելցնէ։»

—Պելկրատի մէջ սրտաբեկութիւն առաջ բերաւ այն լուրը թէ Թուրքիա ընդունած է Աւստրիոյ-Հունգարիոյ առաջարկութիւնը։ Բ. Դրան այդ ընթացքը անպատշաճ կը նկատեն Երիտասարդ-Թուրքերուն համար։ Սերպիոյ կառավարական շրջանակներուն մէջ, սակայն, կը ջանան մեղմացնելու այդ յոռետեսութիւնը, այնպէս ցոյց տալով որ Թուրքիոյ և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը քաղաքական ամէն մարդոց կողմէ նախատեսուելու էր, և յարելով որ եւրոպական դեսպանախորհուրդը, անշուշտ, փոխարինութիւններ պիտի ընծայէ Սերպիոյ և Սեւ Լերան։ Լոնտոնի լրագիրները գոհ չեն Թուրքիոյ ընթացքէն, մանաւանդ Ռուսիայէն որ, կ'ըսեն, անկեղծութիւն ցոյց չէ տուած. նաեւ կը յարեն թէ Ֆրանսա, Գերմանիայէն վախնալուն, աշխատած է Աւստրիո-Հունգարիոյ առաջարկութեան ընդունելութեանը։

—Սէրֆիճէյէն առջի օրուան Թանաքանով կը հեռագրեն թէ Թայլրճայէն առնուած լուրերու նայելով Թուրքիոյ և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ յարաբերութեանց նպաստաւոր փոփոխութիւնը ընդհանուր ուրախութիւն մը պատճառած է ժողովրդեան, քանի որ պոյքոթաժին հետեւանքով ապրանքները, մանաւանդ ալիւրը, սկսած էին նուազիլ, ինչ որ տագնապալի վիճակ մը առաջ կը բերէր։

—Օսմ. նախարարաց Խորհուրդը, այսօր, նկատողութեան պիտի առնէ Աւստրիոյ հետ համաձայնութեան խնդիրը՝ տէրութեանց բաղձանքին համաձայն լուծելու համար։ Խորհուրդը նաեւ վերջնականապէս պիտի որոշէ Պուլկարիոյ կողմէ վճարուելիք հատուցման գումարը. այդ մասին ալ համաձայնութիւն գոյանալէ ետքը, Բ. Դուռը պիտի խնդրէ դեսպանախորհուրդին շուտով գումարուիլը։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ՍՈՎԸ

Շուրայի Իւմմէդ իր խմբագրականին մէջ կը խօսի Անատոլուի զանազան կողմերը երեւան ելած սովին վրայ։ Այդ վիճակը կը վերագրէ բռնապետական շրջանին արարքներուն, վասն զի բնական պատճառներ բնաւ չկան. արտը պատրաստ է, հող կայ, բայց սերմի արմտիք չկայ. նաեւ գետերէն օգտուելու և երկրագործութիւնը զարգացնելու մասին բնաւ բան մը չէ եղած։ Երկրագործական Պանքային ճիւղերն ալ կրնային քիչ շատ օգտակար ըլլալ, սակայն դրամ փոխ տալու եղանակը այնքան դժուարին է որ այդ օգտակարութիւնն ալ սահմանափակ մնացած է։ Մէկ քանի տեղեր հողերը տակաւին գիւղացիներուն չեն բաժնուած։ Սեպհականութիւնը անորոշ է։ Հետեւաբար ժողովուրդը չի կրնար Երկրագործական Պանքային փոխառութիւն ընել, որով կը հարկադրուի վաշխառուներուն դիմել՝ հարիւրին վաթսուն-եօթանասուն տոկոսով։ Կառավարութեան համար հարկեցուցիչ է օգնութեան հասնիլ երկրագործներուն։ Բռնապետութեան ատենին պէս պիտի չթոյլատրուին ոչխարի տուրքի, տասանորդի և զանազան տուրքերու մասին զեղծումներ, մանաւանդ տասանորդը օրէնքին տրամադրած քանակութեամբը պիտի առնուի։ Շուրայի Իւմմէդ կ'եզրակացնէ, ըսելով որ հասոյթներու ապահովութիւնը կախում ունի երկրագործներուն բերքերը աւելցնելէն։ Ապագային հանրօգուտ ծրագիրները մինչեւ որ իրագործուին, այս նեղ ու սովի ժամանակին մէջ երկրագործներուն օգնութիւն հասցնելէ զատ ուրիշ անմիջական միջոց չկայ։

ՀԱՅ ՍՈՎԵԱԼՆԵՐԸ

Նէճի Կազէդա «Հայ սովեալներուն օգնութիւն» խորագրով յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ թէ հինգ ամիսէ ի վեր մինչեւ «արդարութեան, հաւասարութեան ու եղբայրութեան ձայները երկինք կը բարձրանան, միւս կողմէ Անատոլուի հայաբնակ գաւառներուն մէջ ցաւօք կը տեսնուի որ բռնապետութեան ժամանակի արարքները դեռ կը շարունակուին։ Տակաւին չպատժուած չարագործներ ամէն տեսակ կեղեքումներ կ'ընեն։ Տեղ տեղ մինչեւ Հայերը սովի և աղքատութեան հետեւանքով հոգեվարքի մէջ են, միւս կողմէ կառավարական պաշտօնեաները անոնցմէ տուրք կը պահանջեն և բռնապետութեան շրջանին ամէնէն սոսկալի միջոցներով կը յափշտակեն խեղճ գիւղացիներուն ամէնէն անհրաժեշտ պէտքերն իսկ։ Նէճի Կազէդա կ'ըսէ թէ մինչեւ կառավարութիւնը պէտք է անմիջական միջոցներ ձեռք առնէ, սակայն ցաւալի է որ անփոյթ կը գտնուի։ Անատոլուի հայաբնակ գաւառներուն մէջ ահարկու սով մը կը տիրէ և այդ պատճառով բազմաթիւ մահեր կը պատահին։ Նոյն թերթը կը յարէ.— «Միթէ այդ խեղճ սովեալներուն օգնելու պարտականութիւնը միայն Հայերո՞ւն կը վերաբերի։ Միթէ մենք՝ Իսլամներս եղբայրական պարտականութիւն մը չունի՞նք սովատանջ մեր Հայ եղբայրներուն օգնելու։ Հայերը ո՛րքան մարդասիրութեամբ վարուեցան Պոլսոյ մեծ հրդեհին ատեն։» Նէճի Կազէդա կը պարզէ Անատոլուի Հայերուն վիճակը, որ արդիւնք է բռնապետութեան արարքներուն։ Կառավարութիւնը պէտք է որ տասանորդի վարձակալներուն մթերած արմտիքները բաշխէ ժողովրդեան. նաեւ այդ մասին ներքին գործոց նախարարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ։»

ՖԷՏԱՅԻՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սէրպէսթիի տնօրէն Րիֆաթ պէյ, մասնաւոր արտօնութեամբ, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆէտայիներու Ընկերութեան նախագահ Ավնուլլահ և Հուգուգը Ումումիէ լրագրին տնօրէն Սաիդ պէյի հետ, որոնք Ոստիկանութեան Դրան բանտը կը գտնուին։ Սէրպէսթիի այդ տեսակցութեան արդիւնքը կը հրատարակէ, որ սապէս է.— Շուրայի Իւմմէդի մէջ հրատարակուած գրութեան թուականը սխալ. 16 է, մինչդեռ հոն գրուած և ընտրական մարմնոյն վերաբերեալ կնիքին փորագրութեան թուականը հոկտ. է։ Հետեւաբար այս պարագան բացորոշակապէս կը հաստատէ որ վերոգրեալ գրութիւնը շինծու է։ Ընտրական մարմնոյն անդամներէն Ֆէհմի պէյ, տասը օր առաջ, նոյն մարմնոյն արումամբ, այդ կնիքը ստացած և մինչեւ երկրորդ գումարումը չորս օր անոր քով մնացած է։ Այս յայտարարութեան նպատակը այն է որ հանրային կարծիքին կ'ուզուի ցոյց տալ թէ ատենչութիւն մը կայ Ֆէտայիներու Ընկերութեան կեդրոնը ոստիկանութեան կողմէ խուզարկուելուն, բոլոր անդամները ձերբակալուելուն և յարաբերութենէ զրկուած վիճակի մէջ բանտարկուելու պաշտօնական հրամանին և սա պարագային միջեւ որով Ալիէի կողմէ բանտարկուած Ֆէհմի պէյ, կէս ժամ վերջը, Օսմ. Բանքէէն անդամներէն Տօքթ. Պէհաէտտին էֆ.ի ու ոստիկանութեան նախարարին միջեւ հեռաձայնով կատարուած խօսակցութեամբ մը, արձակուած է առանց Ալիէին գիտութեանը։ Ոստիկանութեան նախարարը բացարձակ հրաման տուած՝ է Ֆէտայիներու Ընկերութեան քարտուղար Ահմէտ Համտի էֆ.ի ցոյց տալիք անձերը իսկոյն ձերբակալելու համար։ Տօքթ. Սայիպ պէյ ալ յայտարարեց թէ վերոյիշեալ Ահմէտ Համտի էֆ., դէպքին օրը, ըսեր է որ Ընկերութեան կեդրոնը յարձակում մը պիտի կրէ և թէ ամէն պարագայի մէջ պէտք է զէնքով պատասխանել անոնց։ Սայիպ պէյ կը յարէ թէ այդ պարագան ալ վատ յիշատակ մըն է միայն։ Սէրպէսթի կը յարէ.— «Աւելորդ կը համարինք մանրամասնութիւններ հաղորդել, Ալիէի քննութեանց արդիւնք չըլլալու համար։ Կը յուսանք թէ մեր դատական պաշտօնեաները սահմանադրական վարչութեան արժանի ազատասէր ընթացքի մը հետեւելով գաղտնի ազդեցութեանց ու նպատակներու չեն ենթարկուիր. օրէնքին անունով անմեղները անպարտ կ'արձակեն և յանցաւորները ու զրպարտիչները կը պատժեն, այդպէս ցոյց տալով որ օրէնքն է բացարձակ տիրապետողը։»

—Ֆէտայիներու Ընկերութեան անդամներէն Տէպրէի Պալացի Մէհմէտ Պէհճէդ, Իսկի Զաղրացի Պէհճէդ, Կ. Պոլսեցի Ալի Վէֆա և Սելանիկցի Օսման Մէհմէտ էֆ.ներու հարցաքննութիւնը կատարուելով, ատոնց մասին առժամեայ ձերբակալման հրամանագիրներ տրուեցան։ Մէկ քանի հոգիներ ալ, որոնց մէջ կան հազարապետ Էօմէր պէյ, նաւային գեղագործ Հաճի Ալի էֆ., արձակուեցան, վասն զի մասնակից ըլլալնին հաստատուած չէ։

—Սխալ է այն լուրը թէ Սէրպէսթիի խմբագիրներէն երեք հոգի ձերբակալուած ըլլան։

—Դատական նախարար Րէֆիգ պէյ հրամայեց փութով առաջ տանիլ հարցաքննութիւնները, որով հարցաքննիչ դատաւորները երեկ ալ աշխատեցան, ուրբաթ ըլլալով հանդերձ։ Ամբաստանութիւնը շուտով երեւան հանելու նպատակով հարցաքննիչ երեք դատաւորներ զատ զատ քննութիւն կը կատարեն։

—Իգտամ կ'ըսէ թէ Ֆէտայիներու Ընկերութեան կեդրոնէն և Հուգուգը Ումումիէի խմբագրատունէն գրաւուած թուղթերը քննելու համար Ալիէի մէջ կազմուած յանձնաժողովին անդամներուն միջեւ կարծիքի անհամաձայնութիւն ծագեր է։ Այդ պատճառաւ երեկ ներկայ չէ գտնուեր նոյն յանձնաժողովին անդամներէն նախկին դատարանի ընդհանուր դատախազի օգնական Թալաթ պէյ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Սօֆիայէն կը գրեն Բարիզի Թերթերուն թէ հոն մեծ գոհունակութիւն պատճառեր է Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ բանակցութիւնները վերսկսելու պարագան։ Կը յուսացուի որ մեծ տէրութիւնները միջնորդեն, որպէսզի Թուրքիա քիչ մըն ալ զեղչէ Պուլկարիայէն պահանջած հատուցման գումարը։ Երկու տէրութեանց միջեւ եղած անհամաձայնութիւնը քսան միլիոն ֆր.ի չափ տարբերութենէ մը առաջ կուգայ։ Բարիզի Թերթերը կ'ըսեն թէ Թուրքիա, Աւստրիոյ հանդէպ ձեռք բերած յաջողութեան հետեւանքով, հաւանական է որ պնդէ իր պահանջումներուն վրայ։

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Զանազան տեղերէ շատ մը ստորագրութիւններ կրող հեռագիրներ ուղղուելով Բ. Դրան, ծանուցուած է որ գաւառներու մէջ յուզում կը պատճառեն այն զրոյցները որոնց համաձայն Կրետէն Յունաստանի պիտի կցուի։ Բ. Դուռն ալ հեռագրով ծանոյց ամէն կողմ թէ Օսմ. Կառավարութիւնը մեծապէս կ'աշխատի ապահովելու Կրետէի վրայ իր վեհապետական իրաւունքներուն պահպանութիւնը և թէ կղզիին կցման մասին Յունաստանի թագաւորին և հելլէն կառավարութեան կողմէ որ և է առաջարկութիւն ու ձեռնարկ չէ եղած. վերոգրեալ զրոյցները մէկ քանի լրագիրներու հրատարակութիւններէն ու ենթադրութիւններէն առաջ եկած են։ Բ. Դուռը իր հեռագրին մէջ կը յարէ թէ գաւառներու մէջ այդ մասին ժողովրդեան յուզումը և մտահոգութիւնը անտեղի են և թէ տեղական լրագիրներու միջոցաւ պէտք է հրատարակութիւններ ընելով ժողովրդեան ապահովութիւն ներշնչել։

—Կ. Պոլսոյ հելլէնական դեսպան Պ. Կրիբարիս, Նոր Տարւոյ առթիւ կատարուած ընդունելութեանց միջոցին արտասանած ճառին մէջ, յայտարարեց թէ Թուրքիոյ և Յունաստանի միջեւ յարաբերութիւնները այս միջոցիս շատ բարեկամական են։

—Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ Կրետէի խնդիրը Դեսպանախորհուրդին պիտի ներկայացուի։ Անգլիա կը պնդէ որ այդ կղզին առաջուան պէս կառավարուի չորս տէրութեանց պաշտպանութեանը տակ։ Այդ պնդումին վրայ Ֆրանսա ու Ռուսիա հաւանած են Անգլիոյ առաջարկութեան։ Իտալիա ալ պիտի հաւանի։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անատոլը զրկուելիք Քննիչ Յանձնաժողովին նախագահ կարգուեցաւ Սելանիկի նախորդ դատական քննիչ և հիմա Մերսինայի անդամ Կալիպ պէյ։ Այդ Յանձնաժողովը, որ կը կազմեն Պապաճանզադէ Մուսթաֆա Զիհնի փաշա և ուրիշներ, այս օրերս ճամբայ պիտի ելլէ։

—Բ. Դուռը արտօնեց ելմտական նախարարութիւնը՝ զրկել Խարբերդի նահանգէն ուղղուած հօթը հազար ոսկին՝ տեղական մէկ քանի անհրաժեշտ ծախքերու հոգացմանը համար։

—Բեդերպուրկէն առջի օրուան Թանաքանով կը հեռագրեն թէ Ռոժէստվէնսքի ծովակալը, Ջուշիմայի մէջ ջախջախուած ռուս նաւատորմին հրամանատարը, մեռեր է։

—Մէսինայի մէջ երեքշաբթի իրիկուընէ ի վեր անդադար կ'անձրեւէ։ Չորեքշաբթի օրը երկրաշարժի նոր ցնցում մըն ալ զգացուեր է։

—Լիզպոնայի Տօննա Ամէլիա պողոտային վրայ շինուող ժողովրդական թատրոնը, առջի օրը, փլաւ. մասամբ։ Բարեբախտաբար մարդու կորուստ չպատահեցաւ։

—Կ. Պոլսոյ աւստրիական հիւպատոսարանի դատարանին նախագահ անուանուեցաւ Գերագոյն Ատեանին անդամներէն Պ. Արրիգօ Ֆրասսօ։

—Պուլկարիոյ արտաքին գործոց նախարար Բաբրիքօֆ զօրավարը, որ ժամանակէ մը ի վեր ծանրապէս հիւանդ է, պիտի հրաժարի։ Անոր հաւանական յաջորդը կը նկատուի Պ. Սալլապաշէվ։

—Օսմ. ազատ Միութիւնը, հեռագիր մը ուղղելով Թանին, յայտարարեց թէ Բէշիտ Մուրթատ անունով անձ, որ այդ լրագրին մէջ հրատարակուած յայտարարութեամբ մը ինքզինքը անդամ ներկայացուցած էր այդ Միութեան, բնաւ մասնակցութիւն մը չունի։ Միութիւնը նաեւ կը մերժէ նոյն անձին զառանցանքները Սուրիոյ մասին ինքնօրինութիւն մը ձեռք բերելու համար։ Հեռագիրը կը յարէ թէ Օսմ. Խորհրդարանին մէջ չկայ կուսակցութիւն մը որ թոյլ տայ այդ տեսակ վնասակար հայեացքներու իրականացումը։

—Պէյրութէն առջի օրուան թուականով հեռաձայնով կը հեռագրեն.—Բուրսայի մէջ, Լիբանան, վարչական Խորհուրդին անդամներուն ընտրութեանը առթիւ, կռիւ մը ծագեցաւ ոստիկան-զինուորներու և մէկ քանի բնակիչներու միջեւ։ Քանի մը հոգի մեռան, որոնց երկուքը սպայ։

—Ամերիկեան դեսպան Պ. Լէյշման, որ բացակայ կը գտնուէր, Կ. Պոլիս վերադարձաւ։

—Ուսքիւպի մէջ հրատարակուող Թուննա լրագիրը կ'ըսէ թէ Ռոնէէ գիւղին մէջ Պայրամի իրիկունը տեղւոյն իսլամները մզկիթին վարժարանը գտնուած ատեննին, դուրսէն մէկ քանի քար նետուեր է։ Իսկոյն դուրս ելլելով տեսեր են թէ քրիստոնեայ տղաք յարձակում կը կատարեն։ Իսլամներն ինքզինքնին պաշտպանելով, երկու քրիստոնեայ տղաք և իսլամ տղայ մը մեռեր են։ Ատոր վրայ մուխթարը երեւցող Թուրքեր հաւաքեր ու ծեծել տուեր է. նաեւ մինչեւ առաւօտ բոպիկ ոտքի վրայ կեցուցեր է զանոնք ցուրտ օդին։ Կառավարութեան կողմէ պաշտօնեայ մը եկեր է։ Թուրքերը յանցաւոր նկատուեր են։ Այդ երեւոյթէն Թուրքերուն կեանքը վտանգի մէջ է։ Այս դէպքին շարժառիթն է գիւղին Պուլկարներուն փափաքը՝ իսլամները անկէ հեռացնելու նպատակով։

—Կայս. Իրատէ մը վաւերացուց Եանեայի երեսփոխան Ազմի պէյի անուանումը իբրեւ կուսակալ Պրուսայի նահանգին։

—Պէշիքթաշի Օրթա Պաղչէի կողմը, երէկ առտու, պարապ գետնէ մը գտնուեցաւ հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան վարչական Խորհուրդի դիւանին քարտուղարներէն Նէճիպ պէյի դիակը՝ քանի մը տեղէն զարնուած. Այդ անձը գինեմոլ էր և ամէն գիշեր ժամ 6էն 7էն տուն կ'երթար։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կատարելով հաստատեց թէ առջի գիշերը Բաչաճը Եանկայի ու Նաղիֆի և Պէշիքթաշի դէպքին ատեն ձերբակալուած ու յետոյ անպարտ արձակուած Սունուլլահ անունով անձերուն հետ Լամպոյի գինետունը արբենալէ ետքը մեկնած էին։ Ատոնցմէ Նահէա վաղեմի չարագործ մըն է։ Սպանեալը խոստացած էր զայն գործի մը դնել, բայց մինչեւ հիմա իր խոստումը չէր գործադրած։ Այդ պատճառաւ զայրացած էր։ Սունուլլահ ձերբակալուած է, իսկ միւսները կը փնտռուին։ Նէճիպ պէյ երեսուներկու տարեկան էր. վրայէն երկու թաշկինակ և դրամ բռնալի մը միայն գտնուած են. դրամները եւայլն կողոպտուած են։

—Սելանիկէն կը հեռագրեն թէ դեկտ. 26ին Կէվկիլի գաւառակին Պոլիցա գիւղին մէջ Յոյներու և Ռումէններու միջեւ կռիւ մը տեղի ունենալով, փոխադարձաբար զէնքի դիմեր են, որով Ռումէններէն հինգ հոգի ծանրապէս վիրաւորուեր են և Յոյներէն ալ չորս հոգի։ Զինուորներ եթէ չհասնէին, աւելի շատ մարդեր պիտի մեռնէին կամ վիրաւորուէին։

—Կալուածական տուրքերու համար նոր կանոնագիր մը պատրաստուելով Մեծ-Եպարքոսին ներկայացուեցաւ։

—Նկատելով որ քրիստոնեաներէն զինուոր առնուելիքներուն մէջ շատ մը արհեստաւորներ կան, անձնապահ զօրաբանակին մէջ արհեստի վաշտ մը պիտի կազմուի։

—Մերսինի երեսփոխան Արիֆ Հիքմէդ պէյի կինը և սպասուհին սպաննող Եանքոյի վրայէն գտնուած թուղթի մը մէջ ըսուած է որ յիմար և անպարկեշտ կնոջ մը խօսքով զինքը ճամբած էին՝ տասը տարուան ծառայութենէն։ Այդ կինը քանի անգամ առաջարկած էր որ իրեն հետ սիրային յարաբերութիւն հաստատէ, բայց ինք մերժած ըլլալով զրպարտած էր զինքը։ Այդ զրպարտութիւնը մեծ արատ մըն էր թէ՛ իրեն և թէ Արիֆ Հիքմէդ պէյի կնոջը, որով երկուքն ալ ապրելու չէին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Օսմ. Խորհրդարանի հինգշաբթի օրուան նիստին մէջ՝ Պոլսոյ հայ երեսփոխանները բաւական նեղը դրին ներքին գործոց նախարար Հիւսէյին Հիլմի փաշան՝ Անատոլուի նահանգներուն վիճակին համար յարուցուած վիճաբանութեան պահուն։

Բայց Հիւսէյին Հիլմի փաշա այնքան ճարտարամիտ է որքան իր պետը՝ Քեամիլ փաշա՝ անստգիւտ դիւանագէտ։ Անանկ պզտիկ բաներով չի շուարիր։ Անատոլուի գաւառներուն մէջ սով կայ եղեր. չափազանցութի՜ւն, կը յայտարարէ. եղածը չնչին բան մըն է. Էրզրումի մէջ հացը պարզապէս 60 փարա է, ինչ որ հեռի է նշանակելէ այն սովը, որ կը պատմուի։ Իսկ գալով թէ մարդիկ կան մեռած սովահար, սո՛ւտ սուտ սխալ է։ Քի՛չ մըն ալ, և ահա ներքին գործոց նախարարը Հայաստանը մեզ պիտի ներկայացնէր իբրեւ առատութեան և բարօրութեան եդեմ մը, ուր երբեք թշուառութիւնը իր սեւ դէմքը չէ ցոյց տուած։

Ու երբոր Հալաճեան էֆէնտի կ'ելլայ կը յայտարարէ թէ Ատանայի մէջ ոչ թէ հացը սղած է, այլ հաց չկայ որ սղի, ու մարդիկ անօթութենէ կը մեռնին, Հիլմի փաշա, յենլով աստոյգ տեղեկութիւններու վրայ, կը պատասխանէ թէ անօթութենէ մարդ չէ մեռած երբեք երկիրներուն ամէնէն երջանիկին՝ Անատոլուի մէջ։ Եւ կը ծափահարուի, այն ատեն ծափահարութիւններէն մէկովը, որոնք տեղի կամ անտեղի ատեններու մէջ Խորհրդարանին պատկառելութիւնը կ'եղծանեն և լռութիւնը կը խանգարեն։ Թատրոններու մէջ ալ կը պատահին ատանկ բաներ, երբեմն յիմար ու միջակ ժեստեր խելայեղ ծափերու կ'արժանանան անգիտակից բազմութենէ մը։

Հապա Մուշի շրջականներուն մէջ սովամահ կորնչողնե՞րը. հապա Բինկեանի մէջ անօթութենէ մեռնող քառասուն մանուկնե՞րը։ Որպէս զի մեր ներքին գործոց թերահաւատ նախարարը մահարար իրականութեան հաւատայ, պէտք պիտի ըլլայ որ անօթութենէ մեռնող թշուառներուն դիակները Անատոլուէն Պոլիս փոխադրել տանք և Պապը Ալիի դրան առջեւը շարե՞նք։

Ըստ իս, հայ երեսփոխանները քիչ մըն ալ կրնային պնդել, յամառիլ այս տխուր թէզին վրայ։ Շուտ մը տեղի տուին։ Բայց գիտեմ իրենց վախը, մանաւանդ Զօհրապինը. խնդիրը որովհետեւ սովէ տառապող կամ մեռնող Հայերու մասին էր գլխաւորաբար, կրնար պատահիլ որ մեր բարեգութ և եղբայրագորով իսլամ երեսփոխանները թեւերնին մէկէն ի մէկ վեր առնելով հարցը փակէին լինչելէն։ Շապին Գարահիսարի երեսփոխան Մուսթաֆին գործը դեռ չէ մոռցուած. մոռցուելիք ալ բան չէ։ Թուրք երեսփոխանները նեղը ինկա՞ն մի, ամէնքը մէկտեղ ձեռուըններնին վեր կ'առնեն և աշխարհիս ամէնէն պերճախօս բերանը և ամէնէն արդար դատն իսկ լռութեան կը դատապարտեն։ Խափանարարութեան այս տրակոնեան եղանակը նոյն իսկ դեռ անծանօթ է եւրոպական խորհրդարաններուն։ Թո՛ղ որդեգրեն ուրեմն։

Չուզելով գործը այդ անհաճոյ աստիճաններուն հասցնել, հայ երեսփոխանները չափաւոր ու խոհեմ եղան, և բարձրացած ծափերը մտիկ ըրին, երբ «անօթութենէ մեռնող չկա՛յ» պնդեց Հիլմի փաշա։

Ու այս ծափերը որ նախարարի արժանապատւութիւն փրկելու բարերար յատկութիւնն ունին, կրնան գուշակ դարման մը ըլլալ նաեւ Հայաստանի սովեալներուն վիճակին. ուրեմն պատշաճ է յանձնարարել, ուր որ անկ է որ սախորդար մեծ քանակութեամբ խորհրդարանական ծափահարութիւն ղրկուի սովատանջ գաւառները, սովեալներուն բաժնուելու համար։

Եւ որպէս զի գաղափար մը տանք թէ մեր երեսփոխանները ո՛ր աստիճան խորունկ ուսումնասիրութեան առարկայ դարձուցած են մեր երկրին ցաւերուն պատճառները, աւելորդ չըլլայ թերեւս հոս մէջ բերել փաթթոցաւոր Թուրք երեսփոխանի մը սա յայտնութիւնը.

«Եթէ այդ երկիրները կը տառապին, պատճառը այն է որ իսլամ բնակչութիւնը կրօնքին պատուիրած աղօթքները չի կատարեր...»։

Ըսել է որ չաղօթող իսլամներուն պէլան է որ կը քաշեն կոր խե՛ղճ հայերը։

C'est le comble !

ԵՐՈՒԽԱՆ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ
ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀՕՐ

Թերթերուն, ինչպէս նաեւ գիւղէն եկած նամակներուն մէջ կը կարդանք որ Բինկեանցին սովամահ կ'ըլլայ և 40ի չափ տղաքներ մեռած են անօթութենէ. ո՜հ, ի՜նչ սրտաճմլիկ իրողութի՜ւն...։

Բնիկ Բինկեանցի ըլլալնուս պարագան նուիրական պարտականութիւն մը կը դնէ մեր վրայ, որպէս զի Ձեր Սրբազնութեան տեղեկացնենք թէ այս մերկ ու անօթի ժողովուրդը բաւական մեծ թուով պահանջներ ունի հայրենակից երկու ընտանիքներու վրայ, որոնք ի վիճակի են այսօր իսկ այդ դրամը վճարելու. և ահա ըսենք թէ ո՛րոնք են պարտաւոր սոյն երկու ընտանիքները որ հոս՝ Պոլիս կը գտնուին. Ա. Տէր-Յակոբեանները, Բ. Մեծատուրեան հանգ. Թաթուլ աղային ժառանգորդները։

Արդեօք ինչո՞ւ համար ժողովուրդի մը արդար իրաւունքը եղող մէկ քանի հարիւր ոսկիներ գումարներ ի զուր տեղը տարո ու անոր արկղին մէջ սպասեն և անդին 7-8 տարեկան մատաղ տղեկներ չորաբեկ հացի մը չգոյութենէն իրենց հոգիներն աւանդեն։ Խնդրեմ, Ս. Հայր, ի՞նչ արդարութիւն է աս...։ Դէթ աչափին տեղեկանալով կը յուսանք թէ անմիջապէս նկատողութեան պիտի առնէք խնդիրը և պարտն ու պատշա՞ճը անօրինելու համար ոգի ի բոյն պիտի աշխատիք Ձեր անաչառ կորովամտութեամբը։

Կը համբուրեն Ս. աջդ խոնարհ որդիքդ
Գասպար Մելքեան, Յարութիւն
Թոխմախեան, Մարտիրոս Պալեան,
Օհաննէս Տէր-Ստեփանեան, Աստուր
Դրաանեան, Յար. Խարմանեան
1909 յունվ. 2, Կ. Պոլիս

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ իր սեփականէն 1000 ղրշ. Ազգ. Հիւանդանոցի և 500 ղրշ. Դալֆաեան որբանոցի նուիրած է։

⁂ Ն. Ամենապատուութիւնը Նոր Տարւոյ առթիւ ռուսական և սերպիական դեսպաններուն, Յունաց Պատրիարքին և Պուլկարաց Էկզարքին, շնորհաւորական քարթեր ղրկեց։

ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ խնամակալներէն երեքը հրաժարած ըլլալով, Քաղ. Ժողովը Խնամակալութեան անդամ կարգեց Գէորգ Տէմիրճեան, Օննիկ Գարաեան, Վահան Թէքէեան էֆ.ները։— Աթէնքի Թաղ. Խորհուրդը նոր գրով մը վերստին կը յայտնէր Պատրիարքարանի, եկեղեցւոյ շինութենէն մնացած 6000 ֆր.ի պարտքին անմիջական վճարման պէտքը։ Արդէն խնդիրը յանձնուած էր Տնտես. Խորհրդոյ նախաքննութեան։ Քաղ. Ժողովը որոշեց խնդրել Տնտես. Խորհուրդէ որ փութացնէ իր քննութեան արդիւնքը։— Պալաթի Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւնը կատարուած և տեղեկագրուած էր։ Ժողովը վաւերացուց։ Գուզկունճուքի Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն երեքին ընտրութեանը համար հրահանգ տուաւ։

ՊՈՒՐԿԱԶԻ ԹԱՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ.— Այս օրերուն տեղւոյս թաղական-ազաները ազնուութիւնը չունեցան դիւրութիւն տալու հայրենիք վերադարձող գաղթականներուն՝ որոնք խումբ խումբ կը թափառին Պուրկազի մէջ։ Ցաւալի է ըսել որ մեր թաղականութիւնը այդ բանը չընելէ զատ՝ սրտառուց պահանջներ ալ կ'ընէ—օրինակ՝ ամէն գաղթականէ կուզէ 2-5 ֆրանք, մինչ անոնցմէ շատերուն ունեցածը 15-20 ֆրանքն ալ չանցնիր և այդ գումարին ապաւինելով միայն յանձն կ'առնեն ճամբայ ելլել դէպի հայրենիք։ Հիւպատոսը առանց առարկութեան անցագիրը ձրի կուտայ, իսկ մեր թաղականութիւնը դրամ չառած չի վաւերացըներ այն գրութիւնը՝ որուն ուժով միայն անցագիրը ձրի կ'առնուի։

—Անցեալ չաբթու, Դեկտ. 13ին, շաբաթ գիշեր, տեղւոյս նորակազմ «Նոր Սերունդ» թատերախումբը ներկայացուց Արշակ Բ.ը՝ ի նպաստ Ազգ. Վարժարանի։ Հանդիսականներուն մէջ կային նաև օտարներ՝ ինչպէս ռուս և թուրք հիւպատոսները, պուլկար և յոյն վաճառականներ, որոնք շատ գոհ մնացին սկսնակներու ցոյց տուած յաջողութենէն. քանի մը պուլկարներ մասնաւորապէս փափաք յայտնեցին թատերախաղը թարգմանել պուլկարերէնի՝ պուլկար բեմին վրայ ևս ներկայացուելու համար։ Կը լսենք թէ քաղաքիս պուլկար Տիկ. Ընկերութիւնը դիմում րրած է «Նոր Սերունդ» խումբին Արշակ Բ.ը կրկին ներկայացնել ի նպաստ իրենց, պուլկար թատրոնին մէջ։

ԷՏԻՐՆԷԷՆ կը գրէ մեր թղթակիցը.— Եղբայրութիւն, հաւասարութիւն, ազատութիւն, արդարութիւն, ևն., ևն., ի՞նչ որ կ'ուզէք ըսէք. մենք չենք հաւատար թէ Սահմանադրութիւնը եկած է և հաւատալիք ալ չունինք, քանի որ այսքան սքանչելի սահմանադրական կառավարութիւն մը ունինք։ Եւ ինչպէս կ'ուզէք որ հաւատ ընծայենք եղածներուն երբ դեռ Հայերս տեղ տեղ փառաւոր ափոցներ կ'ուտենք մեր թուրք հայրենակիցներէն ու խօսող և մեզ պաշտպանող արդարակորով վարչութիւն մը չի կայ։ Ահա ձեզի թարմ ու փայլուն օրինակ մը անակծութեան, զոր եթէ աս ու ան րդիւնքէն, տեղւոյս Րէժիի վարչութեան պաշտօնեաներէն Նազարէթ էֆ. չառնեց րդէն մեռած էր։ Նազարէթ էֆէնտի Թիլֆէեան բնակչութեան ան առնելիք մը կ'ունենայ թուրք պաշտօնատարի մը վրայ, զոր Սահմանադրութենէն առաջ մէկ քանի անգամներ ը պահանջէ ու կը խնդրէ որ վճարէ։ ուրք պաշտօնատարը նախ կարեւորութիւն չի տար Թէլֆէեան էֆ.ի խնդրանքներուն ու զանազան սուտ ու պատիր օսքերով կը ջանայ մեղմացնել իր պարտատիրոջ բարկութիւնը, բայց յետոյ տեսնելով թէ անիկա կը պնդէ ու նոյնիսկ ը սպառնայ դատարան դիմել, գիշեր մը եղծ հրաւէրով ոստիկան զօրքերու հրամանատարին տունը կանչել կուտայ զինքը հոն մէկ քանի ընկերներու օժանդակութեամբ կը սկսի անխնայ գանակծել, ն աստիճան որ խեղճին քիթէն ու ուխէն արիւն կը հոսի։ Թէլֆէեան էֆ. պօռայ, կ'աղերսէ և գթութիւն կը ցէ, բայց ո՞վ է դժբաղդ հայուն ձն ու բողոքը լսողը, «Ալ սանա փարա» ելով կ'իջեցնեն ու կ'իջեցնեն անդադար, մինչև որ Նազարէթ էֆ. կը մարի մահամերձ ու արիւնլուայ տուն կը փոխադրեն։ Տեսա՞ք մի հիմա Սահմանադրութիւնը, մեր թուրք հայրենակիցները ծով կը ցուցնեն մեզի իրենց համակրութիւնը։ Ապրին, ըսելիք չկայ։ (Եւ ՛տ, չա՛տ ապրին. վայրենիներն իսկ քան անողայ և վայրագ չեն։ Ծ. Խ.)։

⁂ Քաղաքիս Արշակունեան վարժա նի տեսուչը՝ Տիար Արծրունի այսօր ձակուրդով Ռոտոսթօ կը մեկնի։ Այս ակի Հայ-Ուսումնասիրաց Միութեան րանին մէջ արտասանած բանախօսութ ւնը շատ ազդու և հրահանգիչ էր. ալի է որ Ռոտոսթոյի մէջ ալ մէկ երկու տանախօսութիւններ սարքէ մեր դելի տեսուչը, որուն կարողութիւնը տեսաւ և քանիցս փորձով հաստատեց Ատր. Պոլսեցին։

⁂ Գոյքօյը նախկին աստաղութեամբ կը շարունակէ տակաւին և ամերիկեան ապրանքներ կայարանի մթերանոցին մէջ իրենց ճակատագրին կ'սպասեն։ Նշանաւոր պօյիօֆիսբ Շէյխ Թիւրլիւ ձերբակալուեցաւ և բանտարկուեցաւ իր զեղծումներուն համար. իսկ ուրիշ զեղծարարներ կը փնտռուին տակաւին։

Ի ՊԱՏԻՒ Տէր և տիկին Բիէա Բրյյարի անցեալ կիրակի օր թէյի սեղան մը տրուեցաւ Ս. Գ. Լուսաւորիչ Ուսումնարանին սրահին մէջ իր նախկին աշակերտներուն կողմէ։ Ինչպէս յայտնի է Պր. Բ. Բրյյար առաջին անգամ այդ ուսումնարանին կողմէ մասնաւորապէս կանչուած էր Բարիզէն, հոն դասախօսելու համար ու ինչպէս մեծ հայասէրը չնչանց զգայուն բանախօսութեան մը մէջ, այդ առթիւ ծանօթացած էր Հայ ազգին։ Ի յիշատակ այս հաւաքոյթին իր նախկին աշակերտները պարսկական թանկագին գորգ մը նուիրեցին Տէր և Տիկին Բրյյարի։

ԱՄԱՆՈՐԻ ԲԱՐԵՊԱՏԵՀ ՆՈՒԷՐ ՄԸ.—Ամանորի շնորհաւորական այցելութեանց առթիւ, առջի օր Ս. Պատրիարք Հայրը, ապահովաբար ամէնէն հնչուն ընդունելութիւններէն մէկն էր զոր կատարեց, ստանալով «Անատոլուի Օսմանեան Երկաթուղւոյ հայ պաշտօնէից Ազգօգուտ Միութեան» կողմէ նուիրուած կարեւոր գումար մը, ի նպաստ Զէյթունի դժբաղդ սովեալներու։ Յիշեալ Միութեան կողմէ յատկապէս ղրկուած պատգամաւորութիւն մը, բաղկացած Անատոլուի Օսմանեան Երկաթուղւոյ Տնօրէնութեան ընդհանուր քարտուղար և «Ազգօգուտ Միութեան» պատուակալ Նախագահ Անտոն Թարաք, դէր ատենապետ Միհրան Ուզուրլեան, Ատենադպիր Լեւոն Պապօնեան և գանձապետ Կ. Աղասի էֆէնտիներէ, Ն. Բարձր Սրբազնութեան յանձնեց տասը հազար ղրուշի գումարը զոր Ս. Պատրիարք Հայրը ընդունեց շնորհակալութեամբ իր օրհնութիւնները նուիրելով ի քաջալերութիւն յիշեալ պատգամաւորութեան՝ հետապնդելու իր ազգանուէր նպատակին և յանձնարարելով զանոնք հաղորդել նաև ընդհանուր հայ պաշտօնէից։ Պատգամաւորութիւնը խիստ գոհ մնացած Ս. Պատրիարք Հօր բարոյական աջակցութիւնը վայելելու պատուէն արժանանալէն, իր ջանքերը կրկնապատկելու խոստումով հրաժեշտ առաւ Ն. Ամենապատուութենէն և առաջնորդուեցաւ Փոխանորդ Դուրեան Հայր Սուրբին մօտ ուր պահ մը խորհրդակցելէ վերջ մեկնեցաւ։

ԴՈՄԱՆՏԱՆ ԼԵՕՆ ՊԷԺԷ.— Պատուական Հայաթերթիդ միջոցաւ՝ կուգամ երախտագիտական հաճելի պարտք մը հատուցանել այն ազնուասիրտ ու վեհոգի ֆրանսացիին —ողբացեալ Քօմանտան Պէժէի— քաղցր յիշատակին, որ Համրայիս Պարտուց Վարչութեան մէջ իր երկարամեայ ու կարեւոր պաշտօնավարութեան ամբողջ տեւողութեանը միջոցին, բազմաթիւ Հայ պաշտօնատարներու հանդէպ՝ հարազատ հօր մը և վեհանձն պաշտպանի մը դերը ստանձնեց։ Քօմանտան Պէժէ, Ֆրանսացիներու յատուկ եղած վեհանձնութեան և համակրելութեան կը միացնէր՝ մասնաւոր գուրգուրանք և պաշտպանութիւն մը մեզ Հայոցս նկատմամբ, երբեք անիծեալ բռնակալութեան երեսէն ամէնէն աւելի հարստահարուած ու խոշտանգուած տարր։ Ողբացեալը փորձով համոզուած էր թէ ինչ պարկեշտութեամբ և ինչ բարձր ընդունակութիւններով օժտուած է Հայը՝ որու պաշտպան կանգնիլը՝ սրտի պարտք մը սեպած էր իրեն։ Հետեւապէս ո՛չ ոք կը համարձակէր որ և է ակնարկութիւն ընել՝ մեզի տուած նախապատուութեանը համար։

Երախտագիտութեամբ կը յիշեմ թէ քանի՛ քանի՛ անմեղ Հայ երիտասարդներ ազատած է Ոստիկանութեան դժոխքներէն։ Այս տողերը գրողին եղբայրն ալ —Երուանդ Գասապեան— առեւտրական գործով Եւրոպայէն Պոլիս վերադառնալու յանցանքը գործած ըլլալով Ոստիկանութեան կողմանէ կը բանտարկուի, հակառակ Պ. Պէժէի թախանձագին դիմումներուն։ Նոյն գիշերը, հայր և որդի յուզուած, կը դիմենք ազնիւ Ֆրանսացիին օգնութեան, որ նոյն պահուն իր աղջկան հետ ճաշ կ'ընէր Իւնիօն Ֆրանսէզի մէջ։ Իսկոյն կը թողու ճաշի սեղանը և իր սիրելիները և կառք մը նետուելով կը մեկնի։ Ժամ մը յետոյ, եղբայրս, իր ձեռօքը կը յանձնէր մտատանջութեան մատնուած ընտանիքին։

Հրաւէր կը կարդամ ուրեմն, հանգուցելոյն կողմանէ պաշտպանութիւն և բարերարութիւն վայելող բոլոր սիրելի ազգակիցներուս, որպէս զի ի նշան երախտագիտութեան, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ, հոգեհանգստեան հանդիսաւոր Պատարագ մը մատուցանել տանք. մենք ալ գործով ապացուցանելու համար թէ՝ Հայը երբեք չի մոռնար իր բարերարները։ Արտաշէս Գասապեան

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ Նեւեմարց Յանձնախումբը, ի ներկայութեան կահագործներու, նուազուրդ կատարելով՝ յատկապէս շինել տուած նմոյշի վրայ, Ազգ. Ժողովի սրահին համար հարկ եղած 100 հատ թիկնաթոռներէն իւրաքանչիւրը, առանց կերպասի, 50 ղրշ.ի մնաց յանձնառուի մը վրայ։ Անոնք որ կը փափաքին աւելի զեղչել, կը հրաւիրուին ներկայանալ Գալաթիոյ խորհրդարանը, 5 յուն. երկուշաբթի առաւօտ, ժամը 5ին (Ր. Թ.) վերջնական նուազուրդին մասնակցելու համար, կերպասի նմոյշներ բերելով հետերնին։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ի նպաստ հետեւեալ նուէրները ղրկած են Խմբագրութեանս միջոցաւ. Պ. Տիրան Թաշճեան 20 ղրուշ, իսկ Պարոնայք Ստեփան Թէրլեան, Մկրտիչ Գաբրիէլեան և Վ. Ս. 5ական ղրուշ։ Ընդամէնը 35 ղրուշ. յանձնեցինք Ազգ. Պատրիարքարանի։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ աղքատաց Խնամակալութիւնը վերակազմուեցաւ հետեւեալ կերպով. Տիարք Տիրան Լօքմակէօզեան՝ Ատենապետ, Մկրտիչ Ֆրէնկեան՝ Ատենադպիր, Ասատուր Խանլըեան՝ Գանձապետ և Յարութիւն Վայլօեան, Եղիա Վարժապետեան, Տօքթ. Յակոբ Բէժճաճեան, Աբրահամ Կարապետեան և Վահան Պապօեան անդամք։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Աղքատախնամ ընկերութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են յանուն աղքատ հիւանդներուն։ Տեղապահ Սրբազանէն Ս. Խաչի տօնին առթիւ՝ 108, Տիկին Էլպիս Ճիզմէճեանի յուղարկաւորութեանն առթիւ Տէր և Տիկին Մինաս էֆ. Ճիզմէճեանէ 95, Տիկին Պիւրիւնճիւկճեանի յուղարկաւորութեանը առթիւ 20, Յակոբ էֆ Ճիզմէճեանէ իր ամուսնոյն յուղարկաւորութեանը առթիւ 100, Տկն. Սանդուխտ Պասմաճեանէ՝ իր ամուսնոյն Գ. Պասմաճեանի յուղարկաւորութեան առթիւ 10, Լեւոն էֆ. Դօնէյէկլիւեանէ 60, Մ. Մալխասեան էֆ.էն՝ իր որդւոյն Ն. Մալխասեանի յուղարկաւորութեանը առթիւ 40 և ոմն 5 դահ.։ Տիկին Փիստոս Մէրճանեանէ իր ամուսնոյն Կ. Մէրճանեանի մահուան քառասունքին առթիւ 5 օխա միս, Ս. Յակոբայ տօնին առթիւ Տկն. Սօֆիկ Լ. Փափազեանի հոգւոյն համար իր զաւակները Տիկին Թէկղի Լ. Ճիզմէճեան մէկ ոչխար և 20 դհ., հացագին իսկ, Լուիզ Մ. Արմաղանեան 20 դահեկան, հացագին Տիարք Բիւրքճիւմլեան Եղբարք, Գրիգոր էֆ. Մելիտոսեան և ոմն մէկ մէկ ոչխար։

ԱԶԳ.—Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց Տնօրէն Ժողովը քննիչ-տեսուչի մը պէտք ունի որ գլխաւոր պաշտօն պիտի ունենայ հայաբնակ գաւառները շրջելով՝ անձամբ ու տեղւոյն վրայ ստուգել անոնց կրթական վիճակը և իր կատարելիք ուսումնասիրութիւններովը ճշգրիտ տեղեկութիւններ հաղորդել ժողովոյ։

Պահանջուած հանգամանքներն են, տարիք 30էն 40, միջնակարգ ուսմունք գիւղատնտեսական ծանօթութիւններով՝ եթէ կարելի է, խօսելու բնական ձիրք ու գրելու վարժութիւն, որպէս և առողջական տոկունութիւն որ այս կարգի ուղեւորութեանց համար անհրաժեշտ է։

Փափաքողք գրաւոր կերպով պէտք է դիմեն ընկերութեան գրասենեակը, Պահչէ Գաբու, Սաուրգիյէ խան, թիւ 27, իրենց կենսագրութիւնն ընելով համառօտիւ և իրենց պաշտօնավարած տեղերն, որպէս և պայմաններն ու հասցէն նշանակելով իրենց նամակաց մէջ։ 1—3

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Արխանեան լսարան-ընթերցարանին մէջ թուրքերէն լեզուով ձրի դասախօսութիւններ պիտի կատարուին ծանօթ տաճկաբան ու խմբագիր Պ. Պետրոս Գիւտեանի (Պեաիկ) կողմէ։ Այդ դասախօսութիւնները տեղի պիտի ունենան շաբաթը երկու անգամ չորեքշաբթի գիշեր ժամը $2^{1}/_{2}$ին և կիրակի ցերեկ ժամը $7^{1}/_{2}$ին։ Այս կիրակի պիտի կատարուի առաջին դասախօսութիւնը, և անշուշտ թաղեցիները պիտի փութան օգտուիլ, քանի որ ամէն առնէ աւելի ազատութեան շրջանին մէջ անհրաժեշտ պէտք կայ օրէնսգիտական ծանօթութիւններ ունենալու։

ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Կեդրոնական վարժարանի Խնամակալութիւնը վերջնականապէս կազմած է ներկայ տարւոյ համար վարժարանին ուսուցչական մարմինը։ Հին մարմինէն պակսած 10 անդամներուն տեղ առնուած են 11 նոր ուսուցիչներ։

Ո և է ճիւղի դասաւանդութիւնը բաժնուած է առնուազն երկու դասատուներու վրայ և վերջ տրուած է այն հին դրութեան որուն շնորհիւ ուսուցիչ մը կրնար ունենալ 14, 15 մինչև 16 ժամ շաբաթը, բան մը որ չի կրնար ժամանակ ձգել դասատուին զբաղիլ աշակերտներու գրաւոր պարտականութեանց սրբագրութեամբ։

Խնամակալութիւնը մանկավարժական պէտք մը տեսած է դասախօսութեանց թւոյն նուազմանը մէջ և այսպէս շաբաթական դասախօսութեանց ժամերը 34էն իջեցուած է 28, 27, 26ի, դասարաններու համեմատ, որպէս զի ժամանակ տրուի աշակերտներուն առանձինն խորհելու, աշխատելու և ստեղծագործելու սովորութիւնը ստանալ։

Որպէս զի թուրքերէնի և ֆրանսերէնի ուսուցումը միմիայն հայ ուսուցիչներու ձեռքը չմնայ, ինչպէս էր անցեալին մէջ, Խնամակալութիւնը նշանակեց ամէն մէկ դասարանի համար թուրք և ֆրանսացի ուսուցիչներ, որոնք հայ դասատուներու հետ ընկերակցաբար պիտի վարեն այս օտար լեզուներուն դասաւանդութիւնները։

Խնամակալութիւնը ջնջած է մէկ քանի անօգուտ դասեր, որոնք արդէն չէին նախատեսուած տպագրեալ կանոնագրին մէջ, և աւելի ընդլայնում մը տուաւ տնտեսագիտութեան, պատմութեան, իրաւագիտութեան և տոմարակալութեան դասախօսութեանց։

Հայ մը և ֆրանսացի մը միասին կը հսկեն վարժարանին կարգապահութեան։

Ամէն կողմէ յայտնուած փափաքներուն համեմատ Խնամակալութիւնս ձեռնարկած է կազմել նոր ուսումնական ծրագիր մը վարժարանը արդի պէտքերուն գոհացում տալու ճշմարտապէս բարձր, ազգային վարժարան մը ընելու, հանելով զայն իր ներկայ բարձր նախակրթարանի վիճակէն վեր։ Ուրիշ և աւելի ընդարձակ բարենորոգումներ տեղի պիտի ունենան ուրեմն հինգ ամսէ բաղկացեալ մնացած ներկայ դպրոցական շրջանին վերջը, որ առեն նոր ուսումնական ծրագիրը մշակուած և անոր համապատասխանող պիւտճէ մը ապահովուած կ'ըլլայ։

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ՓՈԽԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Նոր Տարիին և Ս. Ծննդեան տօնի առթիւ տեղի ունենալիք այցելութեանց պարտականութենէ վերծ մնալու համար ի նպաստ Հիւանդանոցիս հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են. Տեարք՝ Սարգիս Նարլեան 108, Ոմն 100, Նիփեսեան եղբարք 60, Եդուարդ Շիրինեան 54, Հ. Ա. Սեմեան եղբարք, Յարութիւն Ասլանեան, Արշակ Գարակէօզեան, Տիրան Կիւմիւշկէրտան, Արսէն Արսէնեան, Տիգրան Մանուկեան, Գրիգոր Իւվրէնեան, Պետրոս Կ. Փաշաճեան, Տիգրան Թօգաթեան, Յովսէփ Թագւորեան, Մհր. Յակոբ Զամպագճեան, Յովհաննէս Գարակէօզեան, Հաճի Կարապետ Մ. Օհանեան, Ալիքսան Թօբալեան և որդիք, Յարութիւն Մուրատեան, Կարապետ Թահթապրունեան, Յակոբ Յ. Յակոբեան, Եղբարք Նշաստաճեան, Եղբարք Պապազեան, Զարմայր Ճըմարտախօս, Բարսեղ Ս. Մանուկեան, Մկրտիչ Ս. Մանուկեան, Յ. Մ. Սթամպօլեան եղբարք, Խաչիկ Ֆրանկիւլօֆ 40ական, Բէնիամին Շէքերճեան 30, Միսաք Ս. Խիւտավէրտեան 27, Վահրամ Գ. Սապունճեան 27, Մկրտիչ Ս. Մէյմարեան 27, Մ. Գ. Շամտանճեան, Արամ Տանէլեան, Սարգիս Բրնաճեան, Արամ Բրնաճեան, Աւետիս Ս. Կիւլպէնկեան, Լեւոն Տ. Դօնէյէկլիւեան, Միհրան Մէլէմէճեան, Սեպուհ Մ. Ալեանաքեան, Ս. Պօղոսեան եղբարք, Հաճի Յարութիւն Մովսէսեան, Ոմն, Մ. Բ. Բէպապճեան եղբարք, Սահակ Բարսեղեան, Նազարէթ Պագալեան, Յ. Յ. Սահակ Ակթըբարմաքեան, Գրիգոր Մագուլեան, Տօքթ. Ստեփան Յակոբեան, Աստուածատուր Գ. Հարէնց, Ապրօ Շատան, Ոմն, Կ. Պօղոսեան, Կարապետ Մագուլեան, Նշան Մինթանճեան, Յովհաննէս Ալալըմեան, Մ. Կարագեան որդիք, Գէորգ Ալիքսանեան, Մկրտիչ Շահպազեան, Միհրան Իւսլիւքեան, Յովհաննէս Շէքերճեան, Մեսրովպ Ֆէնէրճեան, Սարգիս Խամէրեան, Սարգիս Քէչեան, Եղբարք Թիմուրեան, Կարապետ Ճամուզեան, Ռ. և Լ. Սէմերճեան, Յովհաննէս Պառաւեան, Յ. Կարագեան որդիք, Սուքիաս Րէյիզեան, Սարգիս Պարսամեան, Սարգիս Տիլսիզեան որդիք, Սարգիս Սիմօնօֆ, Մ. Պէշդաղեան, Յակոբ Աճառեան, Գասպար Ասլանեան, Հրանդ Մըսըրեան, Բիւզանդ Ս. Թերզեան, Ալլահվէրտեան եղբարք, Աւետիս Իսպէնչեան, Մկրտիչ Սրսլեան, Մագսուտ Նարլեան, Արշակ Լութֆեան, Մկրտիչ Մարտիկեան, Արտաշէս Ֆնտգլեան, Լեւոն Սաաթճեան, Արամ Գարակէօզեան, Եդուարդ Գարակէօզեան, Պօղոս Մ. Տէր Յակոբեան, Յարութիւն Գարամանեան, Սիմոն Մաղըլճեան, Արտաշէս Ս. Մկրեան, Ռուբէն Ս. Պասմաճեան, Կարապետ Մ. Քէհեաեան, Գրիգոր Մարգարեան, Երուանդ Ս. Գարաեան, Գ. Կ. Մ. Գալէնտէրեան, Կարապետ Տօսադեան, Բարսեղ Կիւլպէնկեան, Գրիգոր Կ. Սարըեան, Մելիք Ղազարոսեան, Զենոբ Հիսարլեան, Յովսէփ Քաղաղեան, Պօղոս Յ. Արսլանեան, Միհրան Գ. Մուրատեան, Տիրան Գ. Մուրատեան, Մ. Ս. Յ. Պալթաեան եղբարք, Փերովբէ Բ. Թէքէեան, Յեսու Շամտանճեան, Ոմն, Իսրայէլ Հայկազն, Նշան Թորոսեան, Տօքթ. Գրիգոր Դաւիթեան, Տօքթ. Միհրան Զարզարեան, Տօքթ. Խաչիկ Պօղոսեան, Տօքթ. Արշակ Գազազեան, Տօքթ. Տելեմաք Ճէզայիրլեան, Տօքթ. Լեւոն Գըլըճեան, Տօքթ. Ներսէս Ուզունեան և Հիւանդանոցի պաշտօնեայ մը 20ական, Ոմն, Յ. Զարֆճեան և Ընկ., Ոմն, Մ. Յ. Գօչունեան, Ոմն, Նիկողոս Մարտիկեան և Ոմն 10ական ղրուշ։ Գումար 3223 ղշ.։

(Հոգաբարձութիւն)

ԱԶԴԱԿ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Երկուշաբթի հրապարակ կելլէ **ԱԶԴԱԿ** գրական-ընկերվարական շաբաթաթերթին 4րդ թիւը, ճոխ և յեղափոխական բովանդակութեամբ։ Գրուածքներ ունին.— Գ. Բարսեղեան (1908ի ընդմէջէն), Տոլէր Տրախման (Անգլիայի Ընկերվարականները), Յակոբ Տէր Յակոբեան (Պզտիկ Ակնարկներ ռուսահայերուն վրայ). Յ. Գույումճեան (Կաղանդի երեկոյ). Վ. Թաթուլ (Բանաստեղծութեան քրոնիկ). Լ, Անդրէյէֆ (Վերադարձը). Լեւոն Խսաճանեան՝ (Արաղչին). Յ. Շահպազ (Կովկասեան հարցը). Բարբարոս (Երեւոյթ մը) են։ Հատը 40 փարա։ Տարեկան բաժնեգին 50 ղրուշ։ Հրատարակութիւն Արծիւ ժողովրդական գրավաճառանոցի։

ՀԱՅ-ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԵՄ

ՎԱՂԸ ՊԻՏԻ ՔԱՐՈԶԵՆ.—

Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ ժամը 5.15ին Վեր. Գ. Ն. Շիշմանեան։

⁂ Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 5.30ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

⁂ Կէտիկ Փաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ (Լանկայի եկեղեցիին պաշտամունք) ժամը 5ին Վեր. Գ. Տէմիրճեան։

⁂ Պայպըլ Հաուսի մատուռին մէջ ժամը 5.30ին Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան։

⁂ Խասգիւղի մատուռին մէջ ժամը 8ին Վեր. Ս. Յ. Զօրիկեան։

ԵՐԻՏ. ՔՐԻՍ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՂՕԹԱԺՈՂՈՎ

Գումգաբուի Բէթէլին մէջ ժամը 9.30ին Փառաբանական ժողով։

⁂ Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամ 8ին Նիւթ Կողոս. 3.9։

Ս. Ծննդեան պաշտամունք

Բերա, ժամը 5.15ին բրօֆ. Յ. Հ. Ճէնիզեան։

Սկիւտար, ժամը 5.30ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

Կէտիկ-Փաշա, ժամը 5ին Վեր. Գ. Տէմիրճեան։

ՊՈԼՍՈՅ ԲԵՄԸ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ Ի ՆՊԱՍՏ

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը այս իրիկուան և վաղը ցերեկուան թատերական ներկայացման առթիւ հետեւեալ նամակով դիմում ըրեր է բարեսէր ազգայիններուն։

«Տիար

«Գաղթականաց Պոլիս գալն, գաւառներու մէջ տիրող սովը, ինչպէս նաև վերջերս հիմնուած բարեգործական ընկերութիւնները մեր ազգայնոց ուշադրութիւնը պահ մը հեռացուցին Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցէն։

«Այս պարագան աւելի ծանր հանգամանք մը ստացաւ հիւանդանոցս դիմողներու թւոյն օր աւուր աւելնալովն՝ գաղթականաց ժամանմամբ։

«Ահա այս պատճառներով հաստատութեանս պիւտճէն բոլորովին խանգարուած և մատակարարութիւնը խիստ անձուկ վիճակի մը մատնուած է։ Երբ դարման այս կացութեան, Հոգաբարձութիւնս ստիպուեցաւ բացառիկ դիմում մը ընել ձեր բարեսրտութեան որ երբեք չէ զլացած իր օժանդակութիւնը նուիրել այս գթութեան յարկին, ուր կը խնամուին ու կը պատսպարուին հազարի չափ որբ, ծեր, յիմար ու հիւանդ ազգայիններ։

Մասնաւորապէս կը խնդրենք ուրեմն՝ որ բարեհաճիք ընդունիլ ներփակեալ տոմսակն, որոյ արժէքն պիտի յանձնուի խիստ ստիպողական ու անհրաժեշտ ծախքերու։

«Կանխաւ մեր խորին շնորհակալութիւնը յայտնելով, ի դիմաց հաստատութեանս պատսպարելոց։

Մնամք յարգանօք
Անդամք Հոգաբարձութեան
Յարութիւն Ասլանեան
Արշակ Գարակէօզեան
Արսէն Արսէնեան
Տիրան Կիւմիւշկէրտան

Բերա, Վառիէթէ թատրոնին մէջ ուրեմն Աբէլեան-Արմէնեան թատերախումբը երկու ներկայացումներ պիտի տայ.— Այս գիշեր 3/16 յուն. 1909, ժամը $8^{1}/_{2}$ին (Ր. Ե.) Երեկոյթ մը, Վաղը ցորեկ 4/17 յունուար 1909 ժամը 1ին (Ր. Ե.) Ցերեկոյթ մը։ Պիտի ներկայացուի Յ. Պարոնեանի ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐԸ, կատակերգութիւն 3 արար (Պոլսահայ բարբառով), Տիկ. Տիկ. Դուրեան-Արմէնեանի, Ջապէլի, Պ. Պ. Աբէլեանի, Արմէնեանի, Ոսկանեանի, Ազեանի, Բերոյեանի և Ալլահվէրտեանի կողմէ։

Ֆրանսուա Քօբէի Քրեմօնայի Վնագործ, տրամ մէկ արար, զոր պիտի ներկայացնեն Տիկ. Դուրեան-Արմէնեան, Պ. Պ. Արմէնեան, Ոսկանեան և Բերոյեան։

Ծովային զինուորական նուագախումբը պիտի նուագէ միջնարարներուն։

⁂

Օրթագիւղի Աղքատախնամը այս գիշեր ներկայացում մը կազմակերպած է ի նպաստ նոյն մարմնոյն։ Ծննդեան առթիւ Աղքատախնամը դրամի ստիպողական պէտք ունի, թաղին կարօտեալներուն նպաստ բաշխելու համար։ Հետեւաբար Օրթագիւղցիները նկատի առնելով այս պարագան, անտարակոյս չպիտի զլանան իրենց նիւթական աջակցութիւնը, որով բարեսիրական պարտք մը կատարած ըլլալու գոհունակութեան հետ հաճելի ժամանց մըն ալ պիտի ունենան։

⁂

Օրթագիւղի Իսրայէլեան Եղբայրութեան քլիւպը ներկայացում մը սարքած է վաղը, գիւղին Բարեսիրաց թատրոնը, ի նպաստ զինուորական հանգանակութեան և նոյն քլիւպին։ Միջնարարներուն պիտի նուագէ կայս. նուագածուներու խումբը։ Գիները չափաւոր են։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱԶԱՐ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան նախաձեռնութեամբ
Ի նպաստ Հայկական գաւառներու
Քաղաքական դէպքերէն վնասուածներուն
Բերա Մեծ Փողոց, Սէնթ Անթուան
եկեղեցւոյ աբարթըմանին տակ

Պազարը բաց է ամէն օր առաւօտեան ժամը 4էն (Ր. Թ.) մինչեւ գիշերուան ժամը 4ը (Ր. Թ.)

Կարգադիր մասնախումբս շնորհակալութեամբ պիտի ընդունի բարեսէրներու կողմէ շնորհուելիք ամէն տեսակ նուէրներ։

Կը խնդրուի նուէրները ղրկել, պազարի կեդրոնատեղին, Բերա, Սէնթ Անթուան եկեղեցւոյ աբարթըմանին տակ։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ 30 Նոյեմ. 1908ի

ՊԱՐՏՔ	Ֆրանք
Սնտուկ. մէջ գտնուած դրմ.	149,061,639.62
Թղթապանակ	1,235,923,150.40
Ռբբոռ	357,846,353.56
Ընթացիկ հաշիւներ	527,569,783.49
Պարտաթղ. արժեթղ. ևլն.	8,854.460.21
Անշարժ կալուածներ	35,000,000.—
Զանազանք	42,812,774.95
Ֆրք.	2,357,068,162.23

ՊԱՀԱՆՋՔ	
Պահեստի դրուած դրմ.	771,137,309.34
Ընթացիկ հաշիւներ	938,454,991.79
Ընդունուած փոխնկագ.ր	128,444,392.90
Վճարելի պարտամրհկն.ր	42,654,138.91
Զանազանք	101,377,329.29
Պահեստի դրամ	125,000,000.—
Դրամագլուխ ամբողջ վճրծ.	250,000,000.—
Ֆրք.	2,357,068,162.23

Վարչ. Խորհրդոյ Նխգհ.
Է. ՄԵԹԵՆ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՑԵԹԻՆԷ, 15 յուն. — Հոս շատ գէշ տպաւորութիւն առաջ բերաւ սա իրողութիւնը թէ Թուրքիա բանակցութեան մտած է Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ, և Քեամիլ փաշայի յայտարարութեանց համաձայն, պատրաստ է 58 միլիոն քրոն, հատուցում մը ընելու։ Պոսնա-Հերսէքի եղբայրները այսպէս երեսի վրայ ձգուիլը՝ Օսմ. մեծ ազգին անարժան բան մը կը նկատուի, մանաւանդ այսօր, ուր սահմանադրական կեանքին մէջ մուտ գործած է բարեբախտաբար, այնքան զոհողութիւններէ յետոյ։

—Ռուսիոյ, Անգլիոյ և Ֆրանսայի տուած խորհուրդին վրայ՝ դրամական հատուցման ընդունելութիւնը Թուրքիոյ կողմէ, գրգռած է արիասիրտ Սեւ Լեռցիները, որոնք պատրաստ են ամէն ինչ զոհելու ազատութեան ու իրենց իրաւունքներու պաշտպանութեան համար։ Սեւ Լերան շահերը մեծապէս պիտի վնասուին Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կողմէ, եթէ երբեք ամենակարճ ժամանակամիջոցի մէջ գոհացում չտրուի իրենց պահանջումներուն։ Սեւ Լեռ հանդարտ մնացած է, հակառակ Աւստրիոյ գրգռումներուն և Պոսնա-Հերսէքի մէջ իր եղբայրներուն կրած ճնշումներուն և խոշտանգումներուն։ Եթէ երբեք պատերազմ ծագած չէ, պատճառը սա է որ Սեւ Լեռ վստահութիւն ունէր Պերլինի դաշնագրութիւնը ստորագրող տէրութեանց տուած խոստումներուն և խորհուրդներուն վրայ, թէև Աւստրիա-Հունգարիա չյարգեց այդ դաշնագրութիւնը։

—Լաւատեղեակ աղբիւրէ առնուած լուրի մը նայելով, Սեւ Լեռ մաս մը հող կը պահանջէ Պոսնա-Հերսէքէն, որ Սերպիոյ պիտի միացնէր զայն, Հերսէքի սահմանագլուխին ճշդումը, Պերլինի դաշնագրութեան 29րդ յօդուածին ջնջումը, Սպիցցայի հետ դարձուիլը և Պուչ ալ Բաթարի մասին յանձնումը մինչև Քաթար։

ՓԱՐԻԶ.—Այսօր Երեսփ. Ժողովին մէջ հարցապնդում կատարուեցաւ Մարոքի մասին։ Պահպանողական երեսփոխան Պ. Տըլաֆօս ըսաւ թէ ատենը հասած է վերջ տալու Ֆրանսայի համար բազմածախս ու անօգուտ եղող արշաւանքին. ուստի առաջարկեց որ ֆրանսական զօրքերը քաշուին Մարոքէ հատուցումներ կատարել յետոյ Ֆրանսայի։ Պ. Ժօրէս խօսք առնելով՝ ուժգնօրէն յարձակեցաւ Մարոքի կառավարական քաղաքականութեան վրայ։ Բանախօսը պահանջեց որ ֆրանսական զօրքերը անմիջական կերպով հեռանան Մարոքէ, առանց ո և է հատուցումի (բուֆեր)։ Վիճաբանութեան շարունակութիւնը երկուշաբթի օրուան յետաձգուեցաւ։

ԳԱՀԻՐԷ.— Քրէտի Ֆոնսիէի վիճակահանութիւնը այսօր տեղի ունեցաւ։ 1886ի փոխառութեան պարտաթուղթերէն 328,488 թիւը շահեցաւ 50,000 ֆր., 1903ի պարտաթուղթերէն 684,973 թիւը՝ 50,000։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,		2/15 յուն.
Օսմ. Քոնս. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 36
Ամէնէն բարձր գին	»	103 —
Ամէնէն վար գին	»	102 24
Ռումելի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	175 50
Ամէնէն բարձր գին	»	175 75
Ամէնէն վար գին	»	174 87
ԲԱՑՈՒՄ,		3/16 Յուն.
Օսմ. Քոնս. Միացեալ 4 % Ք.Կ.	Օ. Ո.	102 36
» » » ժամը 6ին	»	102 37
Ռումելի Երկաթուղի	Ֆր.	175 50
» » ժամը 6ին	»	175 37
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	424 —
Անատ. երկթ. Պարտթ. Ա. սերի	»	512 —
» » » Բ. սերի	»	508 —
» » բաժնեթղթ.	Ա. Ո.	14 17
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 25
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	2 30
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	3 92
Օսմ. Ծխախոտ		15 20
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		7 70
» ժուիսանս		3 90
» պարտաթուղթ		490 —
Թունէլ	Ֆր.	60 50
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.		314 —
Պոլիս Գարասայըն		460 —
Միթիլլի Պանքա	Օ. Ո.	4 50
Նէշրիֆ Քէօֆա Թրամ. բժնթղթ.	»	2 —
Սալոնիքի Պանքա		114 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		26 —
» սովորական		23 —
Քարափ Իզմիրի		580 —
Լաւրիոն	Ֆր.	54 —
Զարթըըտ	»	20 —
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն հին		283 —
» » » նոր		250 —

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	110 20
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 $73^{3}/_{4}$
Վիեննայի » »	Քուրօն	21 89
Պերլինի » »	Մարք	18 68

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Արտակարգ դրոշմումի գործառնութիւնները կը կատարուին 31րդ և յաջորդ յօդուածներուն տրամադրութեանց համաձայն, Ղալաթիոյ դրոշմատուրքի դիւանին միջոցաւ։ Հանրութեան կը ծանուցուի որ կրնայ առանց ծախքի փոխանակել հին կնիքները նոր կնիքներու հետ, հաւասար արժէք ունենալու պայմանով և միեւնոյն կարգի թուղթերու համար գործածելի։ Հարիւրին 5 օրինական գումար մը կը գանձուի այդ գործողութեան համար։ Այդ փոխանակութիւնը կը կատարուի միեւնոյն Ընկերութեան կամ առեւտրական տան վերաբերող թուղթերու կամ պաշտօնաթուղթերու մասին։ Արտակարգ դրոշմումի համար ներկայացուած թուղթերը փութով կը վերադարձուին իրենց տէրերուն։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

20/2 յուն. 1908 9—1

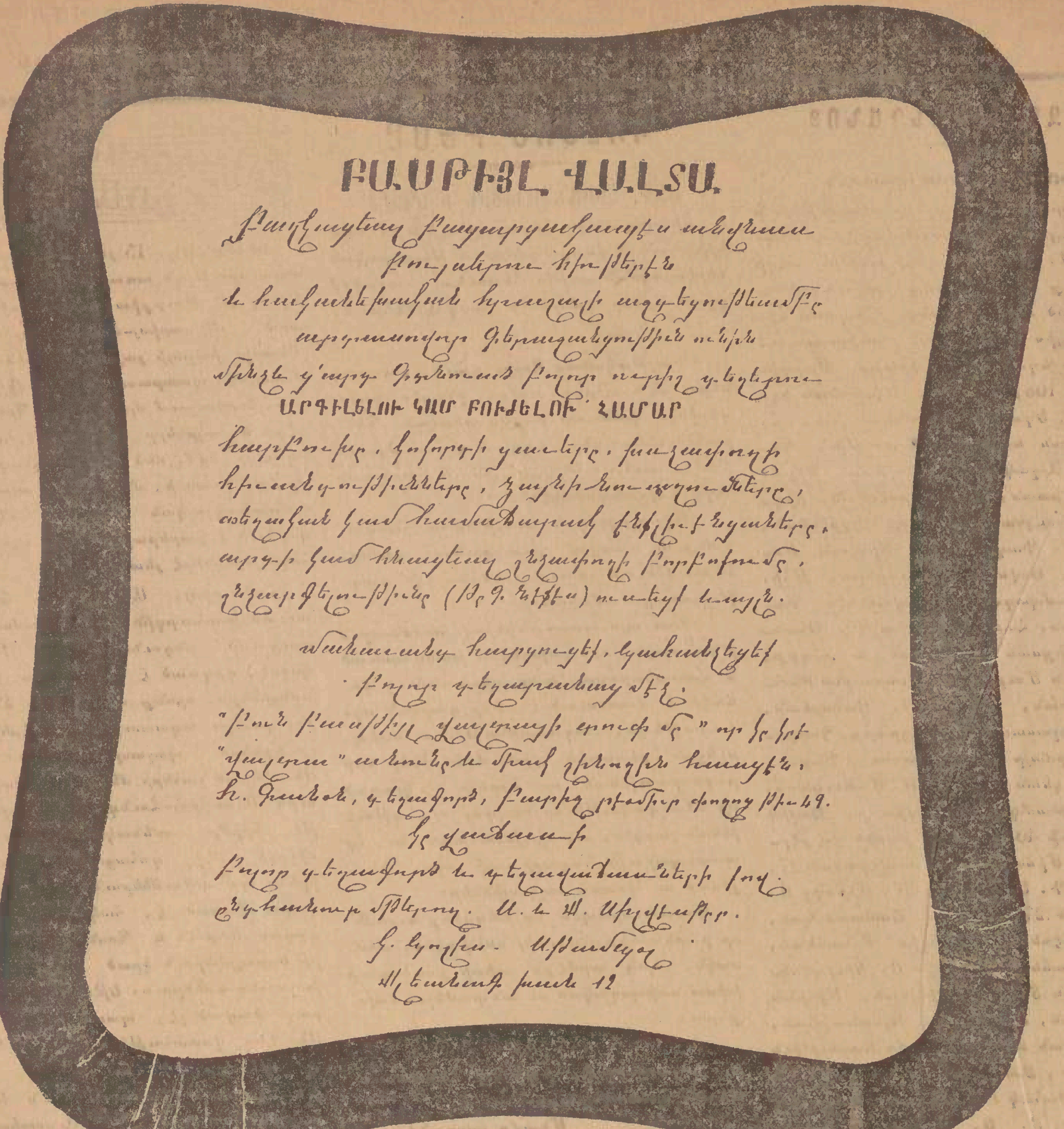

ԲԱՍՐԻՅԼ ՎԱԼՏԱ

ԱՐԳԻԼԵԼՈՒ ԿԱՄ ԲՈՒԺԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

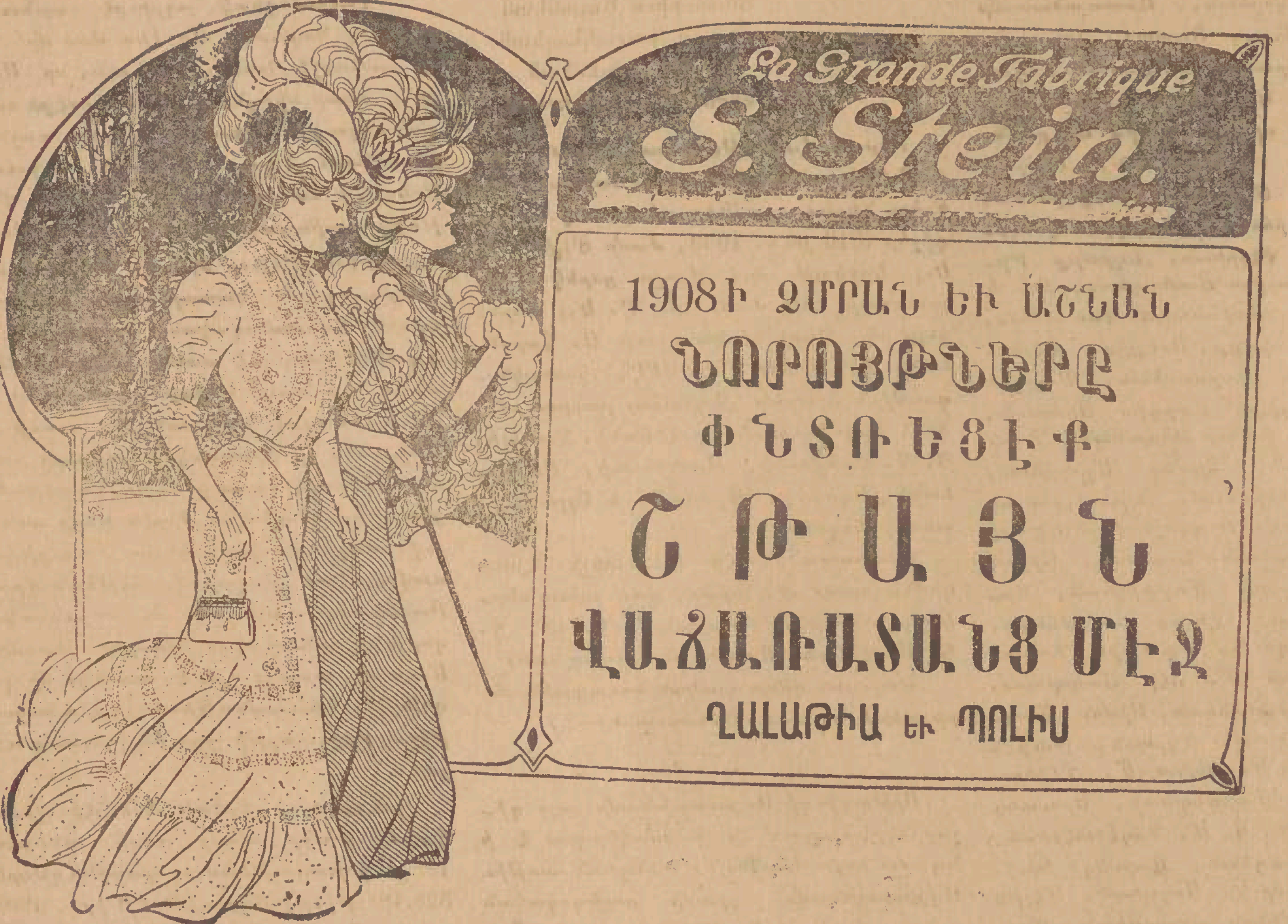

1908Ի ՁՄՐԱՆ ԵՒ ԱՇՆԱՆ
ՆՈՐՈՅԹՆԵՐԸ
ՓՆՏՌԵՑԷՔ
ՇԹԱՅՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆՑ ՄԷՋ
ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

ԱՆՎՐԷՊ ԴԱՐՄԱՆ

ՈՍԿՐԱՅԻՆ ԵՒ ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ԿԼԻՍԷՐՕՖՕՍՖԱՏ ՌՈԲԷՆԸ (robin)

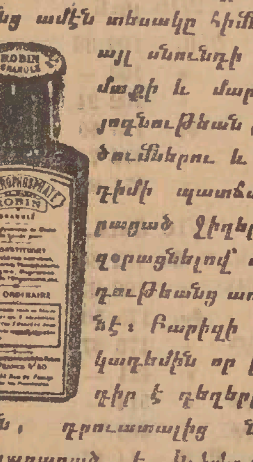

ու միայն ջղային և ոսկրային հիւանդութեանց ամէն տեսակը հիմնապէս կ'բուժէ, այլ սնունդի պակասութեան, մտքի և մարմնի չափազանց յոգնութեան, հեշտական զեղծումներու և ուրիշ բազմաթիւ պատճառներով ակարացած ջիղերն ու ոսկորները զօրացնելով՝ ապագայ հիւանդութեանց առաջքն ալ կ'առնէ։ Բարիզի Բժշկական Ակադեմին որ խիստ բծախնդիր է դեղերը վաւերացնելու մասին, գրուատալից ներբողեաններով յանձնարարած է Կլիսէրօֆօսֆ-Ռոպէնը ջղային և ոսկրային ու ողնայարային հիւանդութեանց ամէն տեսակին համար՝ հին թէ նոր, զոր օրինակ ջղագարութիւն, մելամաղձոտութիւն, անքնութիւն, կէս գլխու ցաւ, սրտի բաբախում, ջղային դրութիւն, ո՛ եւ է տկարութիւն, ողնածուծի հիւանդութիւն, սեռական անկարողութիւն ևլն., ևլն.։ Անվրէպ դարմանն է տղոց ճագածութեան ու ոսկրաթեքութեան և ոսկորներու տկարութենէն առաջ եկած մանկական հիւանդութեանց։ Ցղի կիներն ու կաթ տուող մայրերն ալ պէտք է անպատճառ գործածեն ԿԼԻՍԷՐՕՖՕՍՖԱՏ ՌՈԲԷՆԸ որ թէ՛ իրենց և թէ՛ մանկկներ ջիղերն ու ոսկորները կ'զօրացնէ։ Կ'ծախուի մեծ դեղարաններու և մթերանոցներու մէջ։

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՍՏԵՂԻՆԱՑ

ԷՄՆԻՅԷԹ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ
Գոէցի Լիոնէի դրամատան վրայի յարկը
հաստատուած

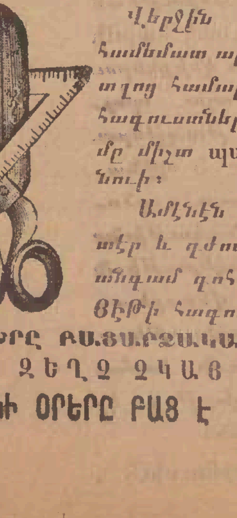

Վերջին նորաձեւութեան համեմատ արանց, կանանց և տղոց համար ամէն տեսակ հագուստներու ճոխ մթերք մը միշտ պատրաստ կը գտնուի։

Ամէնէն աւելի ճաշակի տէր և դժուարահաճ անձեր անգամ գոհ կը մնան ԷՄՆԻՅԷԹի հագուստներէն։

ԳԻՆԵՐԸ ԲԱՑԱՌԱՊԷՍ ՎԵՐՋԻՆ
ԶԵՂՉ ՉԿԱՅ ԲՆԱՒ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է 50—30

ԱՄԷՆ ՏԵՂ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Կովկասի հանքային ջուրերը, Ռուս կառավարութեան կողմէ արտօնուած և ծախուած, «Նարզան և Էսսէնթուքի Թիւ 20» անունով։

ՆԱՐԶԱՆԸ այնպիսի հանքաջուր մըն է որ արիւնը կը մաքրէ և ֆիզիքական ուժերը կը կազդուրէ։ Միզանցքի քրոնիկ հիւանդութեանց և աւազախտի և ուրիշ հիւանդութեանց դէմ ազդեցիկ է։ Ախորժակ ալ կը գրգռէ։ «Էսսէնթուքի Թիւ 20» լաւագոյն հանքային ջուրն է սեղանի համար։ Ստամոքսին թթուութիւնը կը չէզոքացնէ և մարսողութիւնը կը դիւրացնէ։ ՆԱՐԶԱՆ ԵՒ ԷՍՍԷՆԹՈՒՔԻ ԹԻՒ 20 պաշտօնապէս արտօնուած են բժշկական հեղինակութեանց կողմէ։

Գլխաւոր մթերանոցը և գրասենեակը կը գտնուին Պոլիս, Տիւան Եօլու փողոց, Թիւ 144, թէ՛ մեծաքանակ և թէ փոքրաքանակ կը ծախուին մեր առաջին յաճախորդին՝ «Թի Էքօնոմիք Քօ-Օբէրաթիվ Սօսայըթի լիմիթըտ»ով, բոլոր դեղարանները, ճաշարանները, նպարավաճառանոցները և այլն։ Նոյնպէս մեր մթերանոցին մէջ կը ծախուի Թաշտէլէնի ջուր, կառավարական քոնթրոլի տակ։

Միակ ներկայացուցիչ ամբողջ Թուրքիոյ, Եգիպտոսի եւ Յունաստանի համար:

50—28 ՌՈՎ. Է. ՇԷԼԱՄՈՆՈՖ

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ

BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 8,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 3,700,000 Ֆր.

ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Գավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մանասթըր, Սկիւպ եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Չէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթղթերու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չէքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան պայմանաժամերով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանք տը Սալոնիք փոքր վճարումներու համար ալ Խնայողական Սնտուկ մը ունի, շատ նպաստաւոր պայմաններով։ 50—1

ԱՄԷՐ ՊԻՔՈՆ

Ամենաբարձր գնահատումներու արժանացած զանազան ցուցահանդէսներու մէջ։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ՝ Փոն, Ալժէրի, Մարսիլիա, Ռուան, Փորթօ, Բարիզ, Լըվալուա-Բէրէ
ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ՝ Ֆիլիբվիլ, Ալժէ, Օրան, Լիոն, Սէթ, Տիժօն, Պարսելոնա, Ժընէվ,

AMER PICON
PHILIPPEVILLE
G. PICON
AMER PICON

ԱՄԷՐ ՊԻՔՈՆԸ, ամենէն շատ քինքինա պարունակող ու կազդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ալժէրիական հողի յատուկ տունկերով։ Իր կազմիչ ու հակատենդային յատկութիւններուն համար է որ կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը։ Առտուն խնօթի փորանց կամ ճաշէն առաջ առնուած ատեն՝ բարեբար ազդեցութիւն մը կ'ունենայ։ Այդ ըմպելին շնորհիւ մարդուս սպառած ուժերը կը վերանորոգուին եւ տենդէ զերծ կը մնայ։

Ծանօթ. — Անխիղճ [illegible] մեր վաճառող կեղծած ըլլալուն մեր Բիքոն [illegible] մեր բոլոր յաճախորդներուն խորհուրդ կու տանք առաջնակարգ տուներու միայն դիմել որպէս զի կեղծերը չառնեն. պէտք է պահանջեն որ շիշերը Ինիքոն ու Ֆայրիքանի դրոշմը կրեն։

Միակ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ մէջ Գ. Լ. ԲԱՐՄԱ։

Գ. Գ.	
Ա. Թէքքիա	Ղալաթիա
Էքօնոմիք Գօօբէռաթիվ	Ղալ., Բերա, Պոլիս եւ Գատըգիւղ
Բարասօբուլօ եւ Մէլէթիատիս	Ղալաթիա
Ժ. Սթավրօբուլօ	»
Սթավրօբուլօ Եղբարք	»
Քօթթօզի Եղբարք	»
Թէոտօբուլօ և Ընկ.	»
Ժան Ք. Տէսիլա	»
Վէնսան Գասապեան (դեղվ.)	Պոլիս
Մէհմէտ Քեազիմ	»
Թ. Լինօ	»
Գ. Սէֆէրեան	»
Ժ. Վօնթիզիանօս եւ Ընկ	»
Էմիլ Լանդրսան	Բերա
Տէմէթրաքօբուլօ եղբ. եւ Ընկ	»
Թ. Սարըէնեան	Բերա, Կ. Պոլիս, Ղալաթիա
Սօսիէթէ տէ Բրօտիւքթէօր տը Ֆրանս	Բերա
ևլն ևլն ևլն.	50—48

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազլը խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

- Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
- Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու Թիւ 10.
- Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
- Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
- Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.
- Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճամբէսի.
- Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տեմարքի.
- Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
- Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճամբէսի, Թիւ 137.
- Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12 Թինէլ խան.
- Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
- Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկելիտէս, կայարանի հրապարակ.
- Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառ. 223 սառն Առ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 224 խառն Իրկ. ժ. վ.
12 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	»	Կէօքճէ Քըզըք	մկն	2 20
1 39	»	Սաղըմնըր Քունար	»	1 38
2 33	»	Ալաեունտ	»	12 42
3 14	»	Չէքիւրլէր	»	11 53
4 11	»	Տէօյէր	»	11 05
4 40	»	Քհամիրլէ	»	10 20
5 04	»	Համամ	»	9 53
5 14	»	Կօզլիկէօյ համամ	»	9 44
5 41	ժմն.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	9 13
6 01	մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	8 53
6 41	»	Գէօյիւք Չօզանլար	»	8 20
7 36	»	Չայ	»	7 33
8 21	»	Իսհագլու	»	6 40
8 45	»	Ղասարան	»	6 15
9 16	»	Աք Շէհիր	»	5 53
9 48	»	Աղարի քէօյ	»	5 13
10 30	»	Ջավուշճը քէօյ	»	4 35
11 08	»	Իլկին	»	4 03
11 55	»	Գադըն-Խանը	»	3 09
12 50	»	Սէրայ-Ինի	»	2 27
1 22	»	Մէյտան	»	1 47
2 22	»	Բունար-Պաշը	»	12 42
3 —	ժմն.	Գոնիա	մկն.	12 —
Իրիկ.				Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառ. 122 սառն Առ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 121 խառն Իրկ. ժ. վ.
1 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	»	Աք Բունար	մկն.	10 18
2 24		Ալբիւ Քէօյ	»	9 46
3 4	»	Պէյլիք Ախուր	»	8 58
4 9	»	Սարիքէօյ	»	8 1
4 58	»	Պիչէր	»	7 4
5 35	»	Սախիլէր	»	6 27
6 9	»	Պէյլիք Քէօփրիւ	»	6 —
7 3	»	Բօլաթլի	»	5 16
8 21	»	Մալը Քէօյ	»	3 49
9 15	»	Սինճան Քէօյ	»	2 47
10 —	ժմն.	Էնկիւրիւ	մկն.	2 —
Իրիկ.				Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառ. 424 խառն Իրկ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 421 խառն Առ. ժ. վ.
7 15	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	5 03
7 33	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	4 45

ԱԼԱԵՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կռ 322 խռ. Առ.	324 խռ. Իր.
Կայարան	ժ. վ.	ժ. վ.
Ալաեունտ մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ	Կռ 321 խռ. Առ.	323 խռ. Իր.
Կայարան	ժ. վ.	ժ. վ.
Քէօթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալաեունտ ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խռ. ժ. վ.	Թ. 46 խռ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. Թ. 41 խռ. ժ. վ.	Թ. 43 խռ. ժ. վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	Քարաքէօյ Կամուրջ	ժմն.	4 44 առ.	11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայտար Փաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէնտիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյպզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճըլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարըմճա	»	12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Չիֆթլիք	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Գէօյիւք Տէրպէնտ	մկն.		6 10
6 39		»	Սափանճա	»		5 41
7 03		»	Համիտիէ	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Աք Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէքէճէ	»		3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Պիլէճիկ	մկն.		2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Քարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Պօզիւք	»		12 24
12 59		»	Ին Էօնիւ	»		11 48
1 29		»	Չուքուր Հիսար	»		11 16
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

ԻՈՒՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ 1828–1829

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ՓԱՐԻԶ 9, ՊԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

1828 L'UNION DE PARIS

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ ճշմարիտ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՈՒՆԻՕՆի ապահովագրելոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ անհամեմատ կերպով աւելի ԴԻՒՐԱՑՈՒՑ քան ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն աժան գիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ևլն. ևլն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՑՕՒՐԼԵԱՆ
Պէտ ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քաթըրճը Օղլու Բասաժ։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 50—45

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱՒ ԹԷ

Médaille d'Or Paris 1889
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ ինքնին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար:

50—8

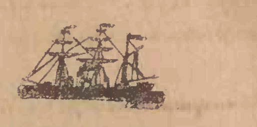

Մ Օ Ս

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեդի	Նայդօգրիս
Մինիա	Էմէյսիս
Րափսիս	Գուզերիր
Թէյպըր	Մոէրիս
Նարպօն	Ֆայէքի
Նաւարին	Ֆարոս
	Թիպր

[illegible]

Դիմել [illegible] Ա. Վ. ՍՈՒՐԲՈՒ եւ Ընկ.
Գործակալութիւ
[illegible]
ԺԷՕՏ ՄՕՍ ԸՆԿ.

50 33 21 [illegible]

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կառախմբ.երու երթեւեկ.
1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

Կայարան		ԵՐԹ Կռխմբ. 622 Ապր. եւ Ճմբ. Առտու
Գոնիա	մկն.	12 30
Գաշին խան		1 01
Ջումրա		1 45
Արըք Էօրէն		2 13
Մանտասուն		2 42
Գարաման	ժմն.	3 13
	մկն.	3 28
Սիտրովա		3 54
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 44
Ալաճա		5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 45
	մկն.	6 05
Պուլկուրլու	իրիկուն ժմն.	6 20

Կայարան		ԴԱՐՁ Կռխմբ. 621 Ապր. եւ Ճմբ. Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	6 35
Էրէյլի	ժմն.	6 53
	մկն.	8 50
Ալաճա		9 17
Այրանճը-Տէրպէնտ		10 01
Սիտրովա		10 43
Գարաման	ժմն.	11 07
	մկն.	11 22
Մանտասուն		11 55
Արըք Էօրէն		12 24
Ջումրա		1 —
Գաշին խան		1 36
Գոնիա	իրիկուն ժմն.	2 05

50—11

PHŒNIX ASSURANCE LD. Cº

"ՖԻՆԻՔՍ,,

ESTABLISHED 1782

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և վնասուց մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ

Ցարդ վճարուած է աւելի քան 27000000 անգլիական ոսկի։

Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վիքթորիա խան, Պանք Օրոսմանի մօտ, Ղալաթիա։

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ